

OBSERVATORUL

REVISTĂ DE CULTURĂ GENERALĂ

Abonamentul :

Anual 200 Lei.

**Credincioși adevărului,
în dragoste,
să creștem . . .**

Redacția
și Administrația :
BEIUȘ jud. Bihor.
Piața Dr. Ciordaș Nr. 7.

REFLECȚII ASUPRA VIEȚII ȘI ETERNITĂȚII *)

*Aș putea vecia cu tovărășie
Să o iau părtașă gândurilor mele ;
Noi viori să farmec, nouă melodie
Să găsec — și stihuri sprintene și grele.*

(T. Arghezi, Psalm)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

iar din lutul frământat și dospit, să descifrez enigma vieții cu pulsațiile ei nevralgice, și a eternității în împăcata sa odihnă.

Căci, ca scânteii sporadice și focuri de artificii, străbătute de dorința neînfrânată de a trăi, vieți individuale și

*„ . . . colonii de lumi pierdute
Vin din sure văi de haos pe cărări necunoscute
Și în râuri luminoase isvorând din infinit
Sunt atrase la vieață de un dor nemărginit“*

(Eminescu, S. I.)

se precipită, reclamă dreptul la existență, trăiesc o clipă, dispar apoi spre a nu mai reveni niciodată. Destinul lor este moartea iar legea ce o urmează schimbarea. Născute din haos, sub acțiunea și ochiul vigilant al unui creator înțelept, fatal sânt stăpânite de geniul morții. Lansate la vieață, creaturile se succed unele după altele într'o avalanșă repentină, mânate de

*) Dizertație ținută în cadrele cercului franco-român — Blaj 22.Iun. 1933

elanul existenței cu nestabilita lui sete de viață, nutresc speranțe, făuresc iluzii, urcă și coboară, înving sau sânt înfrânate, se transformă și mor; le paște sfârșitul ca un blestem.

Omul, coroană a creaturilor, se încadrează organic în ritmul universal al firii. Simplă scânteie, fulgurațiune de moment, el vine să-și împletească destinul cu al celorlalte forme de existență, cântând simfonia vieții universale cu dramatismul ei, alături de ele deși pe o claviatură mai largă. Voluptatea existenței secundată de aspirațiile spre ideal cari pun în mișcare întreaga fire, freamătă și răsună puternic în sufletul omului. Coardele cele mai intime ale conștiinței omenești vibrează și împing tiranic spre plăcerea de a trăi și nizuința spre ideal. Din adâncul ființei par că îi strigă cineva omului:

„Sus truntea! E o lume ce n'ai văzut-o încă . . .

Vieța năvălește cu furia dintâi

Iar cerul tot, surâde în pacea lui adâncă

Spre el, spre el!

Făclia vieții tale primească iar lumină

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ai numai o viață, și ar fi fost păcat

Să mori fără cunoaște comoara ei deplină

O dragii mei prieteni! Luptați, cântați, iubiți

Să faceți o virtute din setea de plăcere!”

(P. Cerna, Dura lex.)

Mănată de frenetica voluptate a existenței, omenirea dă frâu liber pornirilor din sufletul ei, urmează imboldul natural, lăsându-se antrenată pe calea și beția plăcerilor vieții. Sufletul din om, întors spre sine însuși, degajat de ceea ce este divin în el, se lasă antrenat de curentul ce-l mână spre plăcere, se oprește ca și când ar asculta o voce care-l chiamă. Apoi, se lasă purtat și condus de ea, drept înainte. Percepe direct forța care-l animă și îi simte neînălăturabila prezență. Este setea de a trăi. Se lasă cuprins de ea și se confundă în ea. O cută frenetic și o savurează cu sete, copleșit de beția simțurilor și spasmul posesiunii. Iar din mijlocul turmentării generale se ridică strigătul:

Traitul lumii,
 Cîine vor aceia lese-l
 Dară sufletul mi-e vesel
 Tinerețea luminată
 Danțul, muzica, pădurea
 Pe aceste le'ndrăgii . . .

(M. Eminescu, Povestea teiului)

nu gândul la moarte și veșnicie. Gândul morții și veșniciei preocupă pe cei ce nu se pot bucura de viață. Sunetul de chemare și îndemn vrednic de urmat este cel ce se desprinde din natura omenească intimă, literatură și artă, . . . : omule plăcerea de viață este totul; o singură dată trăiești; prinde momentul și profită de ea. Este suflul vieții, acel geniu al spețelor care împinge viața din germene în germene și o propagă în lume.

Vieța, în forma aceasta, este însă o autoiluzionare, o înșelăciune și desertăciune. Adevăr și realitate este numai veșnicia, cu liniștea și fericirea sa eternă.

Supuse neînduplecatei legi a schimbării și morții, formele de existență, *creaturile*, ca fixitate și durată se deosebesc antitetice de veșnicie, în raport cu care sînt fulgurațiuni de moment, simple fapte diverse. Căci veșnicia se situează la polul opus schimbării și morții. Ea nu cunoaște devenire, nici transformare; n'are nici început, nici sfârșit, deci nu se naște nici nu moare. Eri, azi și mâine, pentru veșnicie, sînt noțiuni necunoscute. Ea este perfecțiunea, liniștea de veci, unde nu se cunosc dureri, nu se petrec tragedii, nu sînt dorințe.

Din acest turn de fildeș, veșnicul *Totdeauna* asistă la tragedia inevitabilă a lui *azi* ce moare. Veșnicia neclintită ca un sfinx, cu privirea ironică și compătimitoare observă năzuințele, sbuciumul și suferințele vieții omenești, le vede faditatea și îi spune omului:

„Din lumea asta în alta treci
 Și nici nu știi, tu om trudit
 Ce-i lumea'n care pleci!

A ta e mergerea mereu
 Spre țintă — drum îngust și greu —
 Dar ținta niciodată nu-i
 A ta! Și'n gând tu tot ce-ți pui
 E numai vis, căci Dumnezeu
 Te poartă'n voia Lui." (Gh. Coșbuc, Ideal)

Datoria omului este să strige din noaptea vieții de pe pământ, simplu popas, spre adevărata realitate —

„Destramă-te mai repede, o! noapte,
 In drumul veșniciei!
 Dece n'am aripele vijeliei
 Să mă înalț la pulberea de stele
 Și să le sting pe rând,
 Sub fâlfăierea aripelor mele
 Să vie sfântul mâine mai curând“.

(P. Cerna, Noapte)

când, desbărat de materialitate, să se înglobeze în liniștea și fericirea eternă.

Căci viața cu toate plăcerile ei, este fiere amestecată cu nectar; este înainte de toate o dramă. Dureri și plăceri, aspirații, speranțe și deziluzii, se amestecă într'un conglomerat de la leagăn până la mormânt. Neînduplecatul destin al veșniciei tragedii urmărește firea și pe om — Omul nu trebuie însă să se plângă ci să spere, să nu strige ci să rădă pentru că deși nu este numai o fulgurațiune din eternitate, nu a apărut din întâmplare și nu dispăre la întâmplare ci este prins în angrenajul armoniei universale, cu finalitatea ei:

De aceea omul să zică cu Coșbuc: (Pe deal).

„Când mă văd în prada sorții,
 Plâng — eu știu! — dar nu mă plâng!
 Mă'ndoiesc dar nu mă frâng
 Gândurile morții.

Plâng?

O, eternule psalmist
Mare ți-e cuvântul!
„De durere, chin mi-e somnul;
Foc și pară traiul meu;
Dar tu laudă mereu
Suflete, pe Domnul.“

Căci numai în El, care este „calea, adevărul și viața“

„Al lumii geniu, împăcat cu sine,
Se odihnește o clipă pe ruine,
Visând o nouă formă de viață.“

(P. Cerna, După furtună)

ION COVRIG-NONEA
prof. Blaj

NUVELĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Spovedania diavolului

Un preot bun din Colonia era ocupat să asculte mărturisirile enoriașilor săi, cari se pregăteau aproape toți să-și facă datoria de Paști. Cam pela mijlocul slujbei sale grave, el văzu întrînd în biserică și amestecîndu-se printre credincioși, un voinic necunoscut, cu figura pîrlită și întunecată; se vedea bine că omul acela vine de departe, căci nu semăna deloc cu creștinii din ținutul acela. Necunoscutul nu îngenunchie, ci stătu, cu mândrie, în picioare, cam vre-o oră pîrînd că-și așteaptă și el rîndul ca să se apropie de confesional. Privirea lui pătrunzătoare făcea să se aplece ochii tuturor credincioșilor și acel soi de satisfacție orgolioasă care-i însuflețea fața cînd vre unul dintre asistenți înainta spre preot se schimba în stupefacție cînd vedea pe cel care se mărturisise că se întorcea isbăvit. Preotul era intrigat. Dar își concentra toată atenția ca să-și facă datoria slujbei sale auguste. Cînd toți enoriașii fură spovediți, străinul făcu cîțiva pași țapeni și se opri în fața preotului, care la postul său, părea că-l așteaptă:

— Vrei să te mărturisești frate, zise el.

— Da, răspuse necunoscutul cu o voce răgușită.

— Atunci pune-te în genunchi.

Necunoscutul făcu o mișcare care-i contractă ciudat trăsăturile și răspuse :

— Asta n'am putut-o face niciodată.

Și zicînd aceste cuvinte, vocea sa avea ceva din șueratul unui șarpe. Preotul socotind că poate o infirmitate îl împiedeca pe bietul om, îl rugă să plece cel puțin capul spre pămînt și să zică :

„Mărturisescu-mă ție Doamne”.

— Și asta-i imposibil, zise penitentul, nu știu rugăciunea.

— Dar cine ești ?

— Cel care mă vedeți.

— Numele d-tale ?

— Inchipuiți-vă că n'am.

— Țara d-tale.

— Nu puteți s'o cunoașteți. Soarele n'o luminează.

Bunul preot se întreba dacă n'avea în fața sa una din acele biete ființe care locuiesc la polul Nord, un Lapon, un Eschimos ; el știa că aceste țări groaznice sunt cufundate în umbre materiale dar și în întunecime spirituală. El se simți înduioșat de compătimire și gusta din plin bucuria de-a mîntui un suflet, răscumpărat cu sîngele lui Isus Christos, totuși un nor misterios probabil îi întuneca mintea, căci nu se gîndi să-l întrebe nici dacă era botezat, nici dacă era creștin. Poate că-și dădea seamă că aceste întrebări erau inutile pentru un om care spunea că n'are nume și că nu cunoaște rugăciunile. Incepu deci să-l întrebe despre cele șapte păcate capitale, înainte de a vorbi despre greșelile făcute contra poruncilor lui Dumnezeu. Necunoscutul mărturisii păcate atît de enorme, atîtea ucideri de oameni, atîtea hoții, atîtea fărădelegi, în sfîrșit crime așa de monstruoase, încît preotul, cuprins de spaimă, în fața unei conștiințe atît de încărcate strigă :

— Dar, sărmanul meu frate, de-ai fi trăit o mie de ani, dacă spovedania îți este sinceră, abia ai fi avut timpul să săvîrșești toate aceste grozăvii.

— Adevărat, am trăit mai mult de o mie de ani, răspuse necunoscutul și nu v'am spus nici jumătate din povara ce mă apasă.

— Atunci cine ești d-ta? strigă preotul spăimîntat.

— Vai, replică penitentul, o ființă miserabilă, miserabilă mai presus de orice măsură.

Sunt unul din îngerii cari au căzut cu Lucifer.

Preo'ul se dădu îndărăt de spaimă.

— Și ce rod aștepți dela spovedanie, zise el.

— Unul foarte mare. Am băgat de seamă că toți aceia care veniau spre dv. se încovoiau sub povara diferitelor păcate. Am văzut trecînd păcate foarte grave, păcate foarte rușinoase, și cu toată enormitatea lor, după ce le-ați ertat, vedeam aceste păcate dispărînd, și sufetele celor spovediți, reprimite în mila Domnului, și pe toți acești oameni gata să primească veșnicia prea fericită, după puțină ședere în purgatoriu. Nădejdea de-a lua și eu parte la fericirea lor m'a sedus și-am vrut să fac ca și ei.

Bunul preot surprins, păstră cîteva minute tăcerea: Dumnezeu iartă pe cei ce se căiesc și se umilesc, își zise el; cînd ne-a dat puterea de-a lega și deslega, Dumnezeu n'a exclus pe nimeni.

— Ei bine, reluă el, adresîndu-se demonului, încercarea d-tale este o favoare a lui Dumnezeu. Dar izbăvirea pe care o cauți n'are valoare, decît cu prețul unui canon acceptat. Dacă vrei să îndeplinești sincer acel pe care ți-l dau, toate păcatele îți vor fi ertate.

— Oh, sunt gata, răspunse demonul și pentru a vă proba că nimic nu-mi va părea prea greu, vă voi cita ceia ce-a răspuns, nu de mult, în chiar parohia aceasta, unul dintre tovarășii mei de exil, unuia care-l întreba dacă nu regreta vechea sa stare de glorie:

„Să se invente pentru mine chinurile cele mai grozave, să se ridice, dela pămînt pînă la cer, un stîlp de fier și de foc, plin pe toate părțile de lame tăioase, să-mi se dea un trup de carne, să mă tragă apoi de sus în jos pe acest stîlp pînă la judecata din urmă; mă supun la acest chin, pentruca să recapăt cerul pe care l-am pierdut“. Primesc și eu acest canon și dacă trebuie unul și mai rău, ca să recîștig cerul.

Preotul foarte mișcat și foarte întărit își zise atunci: la o astfel de căință, trebuie să opunem cea mai mare îndurare:

— Frate reluă el, Dumnezeu este plin de bunătate. Nu-ți voiu impune ispășirile spăimîntătoare pe care ești gata să le înduri. Rîvna spre bine te purifică, dacă este sinceră. Vei avea deci un canon

foarte blind. Timp de un an te vei prosterna de trei ori în fiecare zi, cu fața spre Răsărit și vei zice :

• *Ziditorul meu și Dumnezeuul meu, sunt un ticălos; mă căiesc pentrucă ți-am greșit; iartă-mă Dumnezeule mare; Fecioară Marie, roagă-te pentru mine*”.

Demonul rămase mut.

— Ei bine, întrebă preotul.

— Ei bine, zise diavolul, ridicînd sus de tot capul, să mă umilesc în fața lui Dumnezeu este o pedeapsă pe care n'o primesc.

Voiu căuta un alt duhovnic.

Și plecă . . .

DUO

ARTĂ

De vorbă cu doamna Rodica Maniu.

Dacă vreodată un pictor s'a indentificat cu opera sa artistică, expresia cea mai complectă am găsit-o la d-na Rodica Maniu. De obicei artistul prin înfățișarea sa fizică, alături de operă, dă o decepție. Cu câtă curiozitate ne uităm la portretul reprodus în reviste al autorului care ne place! Căutăm să-i vedem mai ales privirea, felul cum se uită sufletul său în ochi, la lume. Imi aduc aminte când tânără de tot, pasionată pentru „*La robe de laine*” a lui *Bordeaux*, am alergat să-l văd la institutul *Pompilian* unde ținea o cuvântare. Ce decepție am avut când am văzut un om mic, gros, mai degrabă un negustor de vinuri de *Bordeaux*, cu privirea burgheză și gesturi scurte, inelegante.

D-na Rodica Maniu este subțire, cu ovalul obrazului 1830, cu părul negru în bucle dealungul gâtului înalt și fragil. Are privirea ochilor fină, pierdută în zare și reținută, răsul câteva triluri foarte în surdină cari se topesc repede pe o gură ușor amară. D-nei Rodica Maniu nu-i place să se povestească, se păstrează pentru ea singură. Așa fel este și pictura ei, pe care toată o face în acuarelă și e destul să-i arătăm preferința pen-

tru culoarea toată de apă care fuge, ca să-i pricepem sufletul. Are expoziție în sala „Universului”. De cum intri ansamblul te duce în sudul Franței și numai în Veneția din toată Italia. Figurile sunt doamne tinere ca ea, cu figura mică ovală, rochia lungă învoaltă, stau într'un interior feminin foarte personal și au priviri de desrădăcinate, într'o lume pe care nu o acceptă dar o suportă cu politeță de rasă.

Când a priceput că vreau să stau de vorbă cu ea, eu ostreină picată nu știa de unde, deodată, indiscret în viața ei de artistă, și-a retras sufletul cu zece kilometri departe de mine.

— Doamnă, mă sperii . . . Mie îmi place ce e frumos, pictez când văd frumos oriunde, oricum, nu m'am întrebat niciodată prea mult.

— Totuși e precisă atmosfera franceză în tot ce pictați dvoastră, e aerul de acolo.

— Dacă am stat mult acolo.

— Și Veneția? Uite, vă place mult Veneția . . . Uite *Salute*, uite *Chioggia*, uite *pallazzo ducale* . . . chiar pe Dumneata ai un șal venețian.

— E drept că este cald afară, dar aci e încă foarte răcoare și cum stau mult aci.

A rămas liniștită lângă mine și eu mi-am îndreptat privirea dela ea la tablourile ei . . . ca să-i fac plăcere. E totdeauna greu să intri cu sila în viața cuiva. Tocmai eu care am respectul atât de viața altuia și atunci chiar, mai ales atunci când fără voia lui un suflet din anumite împrejurări s'a descoperit prea mult . . . Eram două discreții cari se confruntau.

— Vino să vezi — îmi spune la timp, prietena noastră comună Mary Nigrim, care ne apropiase în sala de expoziție, stâncă mea, din toate aceste tablouri, uite-o cum stă singură la mare, pare toată frământată cu soare.

— E marea la Ecrene, răspunde Rodica Maniu așa de simplu, cum simplu își trage șalul în mânele lungi, foarte subțiri, peste mijloc, ca să mă convingă mai bine că în adevăr îi era rece în odaia ăcea.

Așa discretă cum era toată, o văzui totuși cu gesturi de calinărie plecată spre un domn înalt care intrase atunci . . . des-

coperind taina iubirii . . Era fratele ei *Adrian Maniu*. In cealaltă parte soțul ei, pictorul *Müntzer*, așa încadrată deveni mai expansivă . .

— Ce ziceți de pictura modernă?

— Când nu e poză e artă ca toate artele.

Cam acelaș răspuns ca și pictorul *Teișanu*.

— Da, ai dreptate, cine ar putea zice că nu e modernă stânca din fața mea . . Uite, *Mary*, aci numai e plămădită cu soare, e stânca în crepuscul . . Vezi cum e pus violetul? Ce clar se vede, netopit cu celelalte culori ale mării și ale pietrii.

Avui singurul răspuns mai viu:

— Da, pictura modernă a descoperit mai multe culori ea a dat sensul precis al nuanții . .

— Detaliu pitoresc a adăugat pictorul *Müntzer*.

Da, le-am răspuns, un pictor mare ca, *Utrillo* de exemplu, a pus să cază raza de soare și pe un stârv, arătându-l în toată oroarea lui, care numai era oroare, din moment ce razele soarelui cădeau pe el. Cei însă cu mai multă poză decât talent, cum spune *Rodica Maniu*, au prins numai ciudățenia lucrului și au pus-o pentru a epata pe burghezi, rupând înțelegerea artii; și pe nedrept cu vremea a ajuns să fie numită pictură modernă numai aceia.

Câtă durere de neadaptare văd în ochii elegantelor dumi-tale, *Rodica Maniu*!

Aci iar am greșit, am stricat un moment de înțelegere, am retras-o iar dela mine. Mi-a răspuns nemulțumită:

— De ce tragic? Nu e tragic de loc, acolo visează atât . . e pe gânduri.

Și am simțit-o pe ea toată în femeile ei; totuși am insistat agasantă, mă provoca să o răscolesc.

— Cum visătoare? Nu vezi cum parcă pe divanul ei este gata să cadă . . Rochia învoaltă ai pus-o anume ca s'o duci în alte vremuri.

— Se pictează mai ușor rochia învoaltă de aceia; uite colo cealaltă are rochia s'râmpță și scurtă . . E tragică și ea? Era o *Rodica Maniu* complect fugită de lângă mine. Am lăsat-o lângă ai ei și m'am depărtat către tablouri, în fund. Cum

a ales ea tocmai intrarea la *Salute*? Poarta e în culoarea verde-bleu a sec. al XVIII ce se sfârșia în rococo în grația lui de pierzare. Acea culoare care o imită de la Franța tot apusul, chiar Italia și chiar în Veneția cea atât de altfel colorată, Veneția toată roză orientală: Așa *Rialto* așa *Chioggia*, așa mai ales un *pallazzo ducale*, care dacă nu aș ști că o supăr prea mult aș spune că e primul palat ducal văzut așa în brumă franceză, de tot înfășurat în inspirația ei rătăcită la *Saint-Cloud* sau la *Chantilly*. Cât mi se susține impresia o vedeam și din titlurile tablourilor, cari mai mult mă opreau: *Profil de demult*, *Rêverie*, *Trandafirul de mătase*, *Canapeua Récamier* . . și te-am prins, Rodica Maniu, moda la 1860. Greșisem numai cu treizeci de ani. În mijlocul tablourilor ei, Rodica Maniu era la ea acasă . . . Se sculase de pe canapeua *Récamier*, își pusese șalul venețian, intrase un moment la *Salute* și acum sta cu rochia învoaltă pe stânca dela *Ecrene*, cu regretul vremii franceze de la 1830.

BCU Cluj / Central University Library Cluj MIA FROLLO

DOCTRINĂ: Biblia în 20 pagini I

CĂRȚILE PROFETICE ALE VECH. TESTAMENT

Lecția X-XI-XII.

Numele de profet. Profetul evrește „*Nabi*”, după sensul etimologic e acela care vorbește în numele lui Dumnezeu. În biblie profeții sunt oameni inspirați de Dumnezeu, care vorbesc în numele și cu autoritatea Lui.

Numele de „văzător”. Profeții sunt numiți uneori în Biblie cu numele de „văzători” „*rohe*” „*rohim*”, pentru a nota inspirațiile divine a căror obiect sunt.

Oficiul profeților. Profeții erau autoritatea dogmatică în Izrael și în nația teocratică, regii și preoții trebuia să i asculte.

Numirea profeților. Ei nu erau luați dintr'o familie sau dintr'un trib în particular, ci toți: oamenii, femeile și copiii erau

apți pentru darul profetic. Biblia ne învață că erau comunități de profeti și expresia „copiii profetilor” ne-a făcut să credem existenței unor adevărate școli profetice.

Numărul și împărțirea profetilor.

Profeții vechi sunt care au trăit până în timpurile lui Isaia. Ei au vorbit mai ales pentru contemporanii lor, au făcut totuși profeții privind viitorul ca David în Psalmi.

Profeții noi, au vorbit tot atât pentru viitor cât și pentru timpurile lor. Cei patru mari profeti: Isaia, Ieremia, Ezehiil și Daniil. Cei 12 mici profeti: Osia, Ioil, Amos, Avdia, Iona, Mihea, Naum, Avacum, Sofonia, Agheu, Zaharie, Malahia.

Limba lor e cel mai sublim dintre toate prin lirismul și avântul său oratoric. Intrebuițarea simbolului și alegoriei îl face câteodată obscur; însă această obscuritate contribuie a-i da măreția misterului.

Cei patru mari profeti.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Isaia. Născut la Ierusalim circa 774, mort circa 690 î. C. era fiul lui Amos și poate din sânge regal. El profeti la Ierusalim sub domnia lui Iosua, Ioathan, Acaz și mai ales sub a lui Ezechias căruia i-a fost amic și sfătuitor. Martor al ruinii împărăției Izraelului, se nizuie să întârzie pe a lui Iuda combătând idolatria și alianța cu Egiptul. Talmudul povestește că Manase l-a tăiat în două cu un ferestruu de lemne. Profețiile sale se împart în două părți: 1) Pedepsele contra Ierusalimului și națiunilor vinovate; 2) eliberarea Jidovilor și triumful lui Mesia. Limba lui Isaia e foarte pură, bogată, viguroasă și clară. Toată e în versuri afară de povestirile istorice. Profețiile sale mesianice sunt așa precise că Sf. Părinți l-au numit, „*Evanghelistul Noului Testament*”.

Ieremie. Născut la Anatôth în tribul lui Benjamin circa la 650, a murit în Egipt, circa 590, omorât de compatrioții săi. El a profetit sub ultimii regi ai lui Iuda și a fost adversarul alianței Egiptiene. După căderea Ierusalimului el rămase în mijlocul ruinelor și a fost scos de acolo de o grupă de Jidovi

care l-au dus la Tâphnes în Egipt. Profețiile sale anunță pedepse contra lui Iuda și a națiunilor. Stilul e natural, dulce și mișcător. Dela Ieremie se cunosc mai ales „Plângerile”, cinci elegii admirabile în versuri, asupra ruinei Ierusalimului. Rar s'a exprimat durerea unei inimi religioase în termeni așa mișcători și pătrunzători.

Ezehiil. A fost transportat în Caldea și se așază la Teel-Abib pe râul Cobar. Profețiile sale anterioare ruinii Ierusalimului vestesc pedeapsa, iar celea posterioare anunță scăparea. Stilul e remarcabil, prin varietatea, strălucirea și originalitatea figurilor. Forma simbolică a câtorva „viziuni” îl fac uneori obscur. Se citează adeseori din el pătrunzătoarea vedere a învierii unei oști. (C. XXXVII).

Daniil. Din sânge regal a fost ridicat la curtea lui Nabucodonosor a cărui încredere o câștigă prin descoperirile și înțelepciunea sa.

A asistat la căderea babilonică, fu onorat de Cyrus și muri foarte bătrân. Scrierile lui sunt de două feluri: una istorică și una profetică în care se găsește măreața profecie a celor 70 de săptămâni, (precizarea exactă a venirii lui I. C.)

Limba sa are o savoare particulară datorită fără îndoială creșterii sale caldeene. Cartea sa e, parte în limba ebraică, parte în limba caldeană.

Cei 12 mici profeți.

Oсія. Contimporanul lui Isaia a profetit în împărăția Izrailului. Anunță dreptatea lui Dumnezeu contra împetriților și îndurarea sa pentru cei cu părere de rău.

Stilul său e foarte concis, vânjos, însă obscur.

Ioił. Profetul lui Iuda sub Osie; avem dela el două discursuri, în care predică pocăința, dovadă harurilor de sus. Ocazional se folosi de o invazie de lăcuste, pentru a vorbi de invaziile inamicilor. Stilul e clar, elegant, sublim, mai ales în descrierea lăcustelor și a zilei Mântuitorului.

Amos. Păstorul din Thecua în Iudea.

Stilul său e plin de imagini.

Avdia, sub Amasie. Cartea sa e o profeție contra Idumeei.

Iona. Din tribul lui Zavulon, a trăit sub Ierovoam II. Deși cartea sa e socotită ca istorică ea aparține genului profetic, pentru că starea lui timp de trei zile în pântecele chitului e profeția celor trei zile a lui Isus în mormânt și sub numele de Ninive trebuie înțeles națiunile.

Mihea, în Iuda, pe timpurile lui Isaia, anunță pedepsele și mângăierile.

Naum, în Iuda, după căderea Samariei.

Nici unul din micii profeți nu-l ajunge în sublimitate. El a profețit ruina Ninivei într'un stil plin de varietate și viață.

Habacuc, în Iuda, pe timpul ultimilor ani a lui Manase. Anunță prinsoarea balilonică.

Stilul variat, eloquent și plin de imagini.

Sofonia. Născut la Ierusalim, din familie regală, a profețit sub Iosie. Anunță că Dumnezeu pedepsește pentru a mântui.

Agheu. A profețit la Ierusalim la reîntoarcerea din robie. Cartea sa conține patru discursuri, trei asupra reclădirii templului, unul asupra întemeierii împărăției mesianice.

Zaharia. Levit, a profețit două luni după Agheu. El e obscur din cauza stilului simbolic și pentru că multe profeții se raportă la sfârșitul lumii.

Malahia. Sf. Ieronim îl identifică cu Esdras. El mustrea-ză din nou abuzurile preoților și a poporului și anunță cel din urmă pe Mesia. Stilul său e pur și simplu.

CĂRȚILE ISTORICE ALE VECH. TESTAMENT

Lecția VIII-a și IX

1. *Pentateucul lui Moise „thora sau legea” jidovilor cuprinde 5 cărți:*

Facerea: Creațiunea, introducerea păcatului în lume, popoul, împrăștierea oamenilor, începuturile poporului lui Dumnezeu.

Eșirea: Eșirea din Egypt și pact-alianța încheiată de Dumnezeu cu poporul său la Sinai.

Leviticul: E înainte de toate „codul” legilor relative vieții spirituale din Izrael. El cuprinde două fapte istorice: 1. sfințirea lui Aron și a fiilor săi; 2. pedeapsa blasfematorului.

Numerii: Conțin listele recensământului sau numărătorii și dau istoria Izraelului, dela alianța definitivă până la ultimele preparații ale lui Moise pentru cucerirea Palestinei.

Deuteronomul: Adevăratul testament a lui Moise, conține a doua promulgare a legii de către Moise pe muntele Nebo. Deuteronomul prezintă o fizionomie aparte în Pentateuc, ca și Evanghelia Sf. Ioan alături de cele trei evanghelii sinoptice. Discursurile sunt mai numeroase decât faptele, stilul e mai majestos și mai asemănător cu al profeților.

2. Iosue. Biografia lui Iosue și povestea cuceririi și împărțirii Palestinei. Toate faptele tind să dovedească această teză: „Dumnezeu e desăvârșit credincios în promisiunile sale”.

3. Judecătorii. Judecătorii sunt personajii trimise special de Dumnezeu pentru a mântui poporul de invaziile străine. Această carte ne prezintă un număr de strălucitoare povestiri epice: Când Izraelul e necredincios, Dumnezeu îl pedepsește. Când el se pocăiește îi redă favorurile sale.

4. Ruth. Idilă încântătoare din timpul judecătorilor: Ruth Moabita e admisă în nația teocratică din cauza pietății sale filiale. E un delicat tablou de pace care odihnește după zângănitul armelor.

5. I-II-a. Carte a regilor. Aceste două cărți numite în Ebraică cărțile lui Samuil, povestesc istoria poporului ales, începând dela sfârșitul perioadei judecătorilor, până la ultimii ani a lui David. Ele conțin istoriile lui Samuil, Saul și a lui David.

Cărțile III-IV a regilor. Aceste cărți numite în evreește „Regi” enarează evenimentele istorice a monarhiei evreești ajungând la apogeu în ultimele zile a lui David pentru a ajunge până la ruina totală, în traversarea celor mai mișcătoare peripeții.

Paralipomene sau Cronici. Această carte se începe printr-o rapidă schiță istorică, dela Adam la David, sub formă de table genealogice. După ce povestise moartea lui Saul printr-o

manieră de tranziție, autorul descrie larg domnia lui David și mai puțin complet pe a lui Solomon și a altor regi dela Iuda până la Sedecias. El încheie printr'o citațiune scurtată a decretului lui Cyrus. Autorul care se credea a fi Esdras a voit să grupeze evenimentele relative la casa lui David pentru a da jidovilor reveniți din robie o lecție folositoare.

Esdras și Ehemie. Acestea două cărți numite deasemenea I și II carte a lui Esdras expun partea pe care au pus-o la Restaurarea Ierusalimului, Zorobabel, Esdras și Nehemie. Zorobabel restabilise cultul și ridicase templul; Esdras reconstruise păreții Ierusalimului și renovase alianța lui Dumnezeu cu poporul său.

Tobie. Epizod bine cunoscut din timpurile robiei. Nu s'ar prea ști admira simplitatea și interesul mișcător al povestirii: Ingerul Raphael nu e acolo „deus ex machina” ci e un personaj viu și amestecat foarte intim cu acțiunea.

Iuditha. Epizod din cucerirea asiriană. Iuditha scapă orașul Bethulia omorând pe Olofern. Acest fapt pare că ar trebui așezat pe timpul captivității regelui Manase.

Esthera. Istoria dramatică a unei tânăre evreice captivă care se căsătorește cu Asirus regele Perșilor, scapă pe compatrioții săi și perde inamicii lor.

I-II carte a Macaveilor. Aceste două cărți povestesc luptele susținute de jidovi contra Seleucizilor din Siria, sub conducerea Macaveilor. Ei sunt independenți: primul cuprinde o durată de 40 de ani; al doilea se urcă mai sus și termină mai curând; el nu îmbrățișează numai o perioadă de 15 ani. Primul e simplu și sobru, cu toatăcă atinge câte odată accentele lirismului; al doilea e oratoriu.

DR. B. DUMITRESCU.

Se lasă Noaptea

SCHIȚĂ DRAMATICĂ — ÎNTR'UN ACT.

de LALETTE ROMANO

PERSONAGII

Mihai Neagu

Mira Neagu

Radu Mălin

Servitoarea.

Un fel de burou — salon, mic, sobru, mobilat cu gust dar simplu fără nici o căutare de lux. Singura notă mai vie o dau câteva garoafe roșii aruncate pe-o consolă, și o ușă de geam în fund, care lasă întrezărită aleea mică ce duce la un colț de grădiniță. E pe la cinci după amiază-vară, când soarele își răspândește ultima lui vlagă.

La ridicarea cortinei, Mihai, comod așezat într'un fotoliu — cu brațele moi, cu fața obosită dar atentă, cu ochii stinși...

Pe un scăunel, aproape la picioarele lui, Mira, — într'o rochie simplă, neagră. Linia șobră și întunecată a întregului decor. La mijloc poartă, doar o garoafă aprinsă. E frumoasă și tânără, dar pe fața ei, ca și în atitudinea ei, ca și în întreaga atmosferă a acestei case, plutește așa ceva, ca o apă-sare îndoliată.

Ea continuă o lectură științifică...

Mira — Einstein, la anul o mie nouă sute...

(Vocea i-se topește într'o privire pierdută.)

Mihai (blând) — Ești obosită, Mira...

Mira — Nu... (vrea să urmeze)

Mihai — (luându-i cartea din mâini) Ba da — Nu se mai poate. Ai citit prea mult astăzi.

Și la ce bun la urma urmei? Toată știința aceasta aridă care zilnic îngreunează senina ta frunte, nu mai servește decât ca să mă amăgească pe mine. Tot degeaba. Dela experiența fatală care mi-a răpit văzul, nici o experiență numai mi-este dată... (duios)... afară de aceea a devotamentului tău sublim, pe care mi-o aplici tu în viață. — Atât de tânără — și atât de încercată.

(Îi apucă mâinile, îngrijorat subit)

Spune Mira — Nu te-ai săturat de mine?

Nu te-ai săturat de vieața asta sarbădă ce ți-am croit?

Mira (repede)

Ei taci Mihai, vorbești prostii. Vieața mea nu e sarbădă. Am, pentru a mi-o umple, toată afecțiunea ta și toate datoriile mele de... tovarășe — am pentru a mi-o 'mpodobi, toate florile, toate adierile, toate parfumurile semănite 'n cale.

Mihai

Mira, dar . . . sunt visuri ce te fură — sunt visuri cari te chemau, odată . . .

Mira (simplu) — Dar n'am rămas, Mihai?

Mihai (avid) — Așa dar — ești mulțumită?

Mira (vag, după o clipă) — Dacă tu ești mulțumit. . .

Mihai (netezindu-i fruntea) — Mira mea! . . .

De-ai ști ce teamă mă cuprinde uneori . . .

Orice clipă petrecută departe de tine-i o tortură. Mi se tot pare c'ai să-mi zbori din preajmă. Păsărică mică, robită 'n colivie . . .

Dar nu ți-e colivia caldă, Mira? Nu simți tu cât îmi ești de dragă . . . Și de necesară? Ești ultimul meu rost de-a fi.

Dar vorbește — spune și tu ceva. De ce taci? La ce te gândești?

Mira

Mă gândeam la canarul pe care mi-l dăruiseși tu odată — Vorbeai de-o păsărică . . . (Pe gânduri) A cântat ce-a cântat, până ce într'o bună zi, a tăcut.

Mihai — Ce vrei să zici?

Mira (ușurel) — Nimic altceva — Vorbeai de-o păsărică . . .

Mihai — Vrei alt canar poate? E lesne.

Mira (scuturându-se) — Oh! nu! Era un gust copilăresc și crud.

Mihai (uimit) — Cum . . . nu-ți mai plac păsărelele?

Mira — Ba da — Dar numai în pădure.

(O tăcere. Se aude o țrompă de automobil. Mira tresare ușor).

Mihai — Ce s'aude?

Mira

O țrompă de automobil. . . (Cu un fel de dor în glas) Călători...

Se scoală. Se duce să așeze cartea. Pe când se întoarce, servitoarea intră, și-i prezintă cartea unui vizitator. Ea tresare, ca nebună. Recitește abia șoptit.) — „*Radu Mălin, arhitect*”

Doamne . . . Doamne . . .

(Privește spre orb — apoi dincolo de ușă — apoi face către servitoarea un semn.)

Haide Mihai, nu vrei să te duc puținel în grădină? I-o zi atât de minunată.

Mihai (se ridică greoi, și-i ia brațul)

Să mergem . . . De când nu mai pot vedea lumina soarelui, singura mea plăcere e să-i simt căldura.

Mira (conducându-l)

Am să te duc la bolta trandafirilor — au înflorit cu toții 'n noaptea asta. Să vezi ce parfum, ce mângâeri de petale . . .

Es vorbind, prin ușa din fund, Radu Mălin pătrunde prin stânga, introdus de servitoare.)

Servitoarea — Poftiți, Domnule. Doamna vine îndată. (ese)

Radu (singur)

Insfârșit la dansa. Am s'o văd. Am să-i vorbesc. E ciudat cum poate să soarbă dintr'o dată — o singură clipă luminoasă, întunerecul atâtor ani de muncă și de chinuri.

Am s'o văd . . . Am să-i vorbesc . . . (hotărât) Și am s'o iau (Imbrăjisează cu privirea, toate lucrurile pe rând.)

Așa dar iată, iată colțșorul în care-și deapănă firul vieții, femeea pe care am iubit-o într'una.

Un șal zvârlit colo, colea câteva flori, o carte . . .

(Cu ochii închiși, pierdut într'o viziune a amintirei.) *Mira!* . . . (Când îi deschide, Mira i-a răsărit înaintea aeeva, dar atât de schimbată. Cu alt ton :) *Mira!*

Mira (zâmbind) Da, Radule. Micuța ta prietenă de odinioară.

(Îi întinde amândouă mâinile, asupra cărora el se pleacă lung. Apoi, fără a le descătușa, o privește)

Radu

Așa dar tu ești. Tu ești. Fetița senină cu ochii lucitori în cari se scaldau atâtea visuri . . . Cu răsul cristalin în care se sbătea atâta dor de viață . . . Ochii . . . iată-i regăsesc, cu toată adâncimea

lor mai întunecată poate. Dar râsul? Hai, râzi, Mira. Mi-e dor de veselia ta neînfrântă. (*Uimit și stângeniț, deodată*) Dar ce e? Ce ai? Ce, nu râzi? Pe vremuri te-ar fi făcut să isbucnești, numai dorința mea copilărească . . Hai . .

Mira — (simplu) . . Nu mai știu să râd acum, Radule.

Radu

Mira . . Ah! da, e drept — Au trecut ani, de-atunci. Și tu n'ai fost prea fericită. Bărbatul tău . . un bătrân universitar, îmi pare, grav și ursuz, desigur, a mai suferit dupe celelalte toate și un grav accident . . a orbit . .

Mira — Da — A orbit. În timpul unei experiențe chimice. În privința lui, te'nșeli însă. E un om bun — un suflet superior.

Radu — Te- a făcut fericită?

Mira — S'a silit—cel puțin.

Radu

Vezi, vezi, nu poți minți. Te-ai îngropat de vie într'o căsnicie lugubră — ți-ai petrecut anii cei mai frumoși, lângă un om bătrân—și infirm . . Și pe fiecare zi trecută, s'a stins câte-o sonoritate a râsului tău de copil . . s'a veștejit câte-o petală a cununei tale de tinerețe. Acum abia, pricep ce'nseamnă apăsarea care te'ntâmpină de cum pășești pragul acestui cuib de suferință—Acum pricep ce spun draperiile plecate . . și florile aruncate colo, fără apă . . Acum pricep ce arată haina ta închisă . . Acum pricep de ce nu te-am recunoscut numaidecât.

Mira, a fost o crimă ce ai făcut tu, cu floarea mândră de odinioară. De ce ai lăsat-o să tânjească așa, fără rouă . . și fără lumină . . ca găroafele de pe consolă? De ce?

(Mira își pleacă din ce în ce capul)

Radu (După un timp—grav—hotărât)

Mira — Eu am venit să te iau.

(Mira tresare, speriată, și se dă un pas înapoi)

Mira — Cum? . Ai înebunit?

Radu — Nu—Dar am venit să te iau.

Mira

Radule—te-am primit adineaori, te-am primit, fiindcă numele tău mi-a răscolit deodată întregul meu trecut pierdut în vreme. Te-

am primit, fiindcă am vrut să retrăesc o clipă, prin tine, întreaga mea copilărie luminoasă. Te-am primit, fiindcă am simțit așa, un dor, nestăpânit, de a mai revedea o clipă, pe tovarășul primelor mele jocuri—primelor visuri a'le mele.

Ziua de astăzi a însemnat o răscruce, la care n'tâmplător, ne-am întâlnit. Căile noastre, însă, ne sunt pe veci despărțite.

Radu — Nu-i adevărat. Adu-ți aminte.

Mira — Oh! n'am uitat nimic.

Radu — (povestind) Adu-ți aminte . . .

Într'un pavilion umbrît, care le părea castelul cel mai vast din lume, pe o alee prăfuită pe care o credeau calea fericirii, doi copii trăiau o poveste minunată. Ea, era Domnița plăpândă, răsfățată în turnul de fildeș . . . El, era Cavalerul viteaz, ce-i închinase inima și spada . . .

Încinsă cu flori suave, ea înainta ușor către el, ca să-i ofere mâini'e fragile . . . Iar în genunchi—nebun de fericire, el aștepta darul minunei celei vii . . .

Și avea să li se ridice un altar măreț, din frunze și din flori de lămâiță . . . și avea să-i lumineze, stelele toate . . . și avea să le slujească Dumnezeu însu-și, la cununie . . .

Mira — (amețită) Radule, Radule, fie-ți milă . . .

Radu — . . . Mai târziu, ei începuseră să înțeleagă

Între visul lor și împlinirea lui . . . era puntea grea—puntea întreruptă—a realității . . .

Tatăl ei, era doar un înțelept profesor de provincie. Dânsul era orfanul unui viteaz colonel pierdut în luptă. Iar turnul cel înalt, nu era decât ruina unui vechiu pavilion de petreceri . . .

Dar ce-avea de-a face? Era ceva adevărat, ceva viu, ceva ne'nvins și neschimbat în viața lor—dragostea era. Dragostea care crescuse cu ei.

Și avea să-i aștepte un altar modest, înflorit de prieteni—și un preot moșneag avea să-i binecuvinteze, care-i botezase cândva pe amândoi . . .

Abia târziu și-au dat seama, că erau prea săraci și pentru asta.

Atunci, el s'a hotărât să pornească departe, prin străinătăți—ca să studieze—ca să câștige apoi; iar ea, să-l aștepte cu nădejde.

Și toată fericirea lor, n'avea să fie decât amânată . . .

Mira (Plânge încet—fără zgomot. Radu o privește un moment—Apoi cu vocea schimbată:)

Radu — Ți amintești ?

(Se apropie încet de dânsa, și-i ia mâinile după față, brusc.)

Mira, de ce n'ai așteptat? De ce n'ai crezut? De ce l'ai acceptat pe Mihai Neagu?

Mira (încet)

Mai știu și eu . . .

Noi eram săraci și mulți — Tatei i-s'a părut o minune să mă ceară un profesor Universitar . . . Mama plângea de bucurie . . . Frățiorii mei aveau deja viziuni de abundență . . . N'am îndrăznit să le zdrobesc iluzia. Tu nu mai scriai nimica . . . Credeam că m'ai uitat . . .

Spuneau . . . că un bărbat . . . când e departe . . . Spuneau . . .

Radu (vehement)

Bine, dar nu te-ai gândit că aveai să calci jurământul dragostei noastre?

Mira (simplu)

Nu — fiindcă nu-l iubeam pe Mihai.

Radu (deconcertat puțin)

Bine, dar nu te-ai gândit atunci, că-l înșelai pe el?

Mira (simplu)

Nu — fiindcă i-am mărturisit adevărul.

(După o clipă)

I am spus că nu mi-e drag — I-am spus că nu putea să-mi fie — I-am spus că inima, mi-o dăruisem de mult . . .

I-am spus că numai rugăciunile familiei și ale lui, m'ar îndupleca . . . Și că e greu . . . un dar silit . . . pentru acela ce-l primește . . . A suferit, o vreme, dar n'a renunțat la mine. Fiindcă el . . . mă iubea — și nădăjduia că iubirea lui, o va provoca și pe-a mea, odată. A fost atent, generos, delicat. Eu, rămăsesem aceeași.

Radu

Bine dar în cazul ăsta, trebuia să se-aștepte la clipa în care îți vei relua libertatea . . .

Mira

Se și aștepta — cu-adevărat. S'a temut de ea, în clipa groazniciei nenorociri — când mi l'au adus orb, acasă — orb pentru întotdeauna. Atunci, cu lacrimi în ochii stinși, cu lacrimi în glasul slab, mi-a redat libertatea. El nu mai era omul care mă ceruse părinților mei . . . eu nu-l iubeam . . . nu mai avea drept să mă rețină!

Radu

Ei, și când ți-a redat libertatea?

Mira (cu un zâmbet ușurel)

Ei, și când mi-a redat libertatea . . . n'am primit-o — e foarte simplu.

Căci dacă dânsul nu mai avea dreptul să mă rețină . . . eu aveam datoria să rămân.

Ce ciudați, sunteți voi bărbații — cum nu pricepeți unele datorii mai subtile . . .

Uite — așa s'a mirat și el . . . (Ca ei însă-și)

Pentru voi toate sunt dintr'o bucată — E drept sau strâmb — permis sau nepermis — Pentru noi *totul este nuanță* . . . Și dreptul pare strâmb uneori . . . când dibuește vre-o umbră rătăcită . . .

(Cu altă voce)

L'am îngrijit, l'am mângăiat de-atunci, și poate c'am și'nceput să-l iubesc . . . Cei căror le facem un bine, ne leagă mai puternic — decât binefăcătorii . . .

. . . I-am devenit în tot cazul necesară — indispensabilă chiar. Nimeni nu știe ca mine să-i adoarmă suferința — nimeni nu poate ca mine *să-i înlocuiască lumina* — Vezi Radule, că nu pot să plec . . .

Radu

Ba da — Sunt copilării câte le spui tu.

A fost frumos, devotamentul tău, ce-i dreptul, dar s'o găsi și altul să-l înlocuiască. Ei, câte biete femei nenorocite, fără de rost în lume, cari s'ar grăbi să-și câștige liniș ea și existența zilnică, în schimbul îngrijirilor ce necesită un bolnav. Iar el va fi tot mulțumit, nu te teme — bolnavii sunt egoiști — bine să le fie lor . . .

Mira

Ajunge Radule . . .

Radu (convingător)

De ce să-ți topești tu ultimile picături de viață, în atmosfera asta'nchisă, de cavou — Tu, femeea menită strălucirii și răsfățului?

Ascultă . . . Sinaia clocote de lume . . . clocote de veselie . . .
Auzi jazz-bandul cum fierbe'n văzduh?

Vino — îți voi încinge fruntea cu cele mai bogate cununi —
ca odinioară . . . Vino — îți voi îmbăta sufletul cu cele mai subli-
me cântări . . . Vino — vei fi iubită, cum n'a mai fost iubire, pe
lume . . . Vei fi fericită, cum n'a mai fost fericire . . .

Vino Mira . . . (Se aude aceeași muzică depărtată)

Ascultă . . . Ce departe s'aud muzicele Cazinoului . . . Ce'n-
seamnă cuibul ăsta îndoliat, *alături* de viață — Haide — ne vom
zvârli în mijlocul ei — și toată ți se va 'nchina ție!

Vino Mira —

(Pe măsură ce Radu continuă, fața ei se luminează și se transformă)

Dac'ai ști prin câte clipe de răzvrătire, prin câte clipe de des-
nădejde am trecut eu, în atâția ani de muncă aspră. Ași fi vrut une-
ori, să fug — să las totul — să mai trăiesc puțin și pentru mine . . .
Dar visul nostru-mi răsărea atuncia înainte, luminos și blând, și-și
cerea dreptul la viață. Și-atunci, *mai* întărit, *mai* inspirat, porneam
să clădesc *mai* cu râvnă, căminurile altora, gândind că astfel îmi
clădeam căminul meu. Când așezam cea dintâi piatră a unei bise-
rici, îmi ziceam că poate într'insa, se va ridica altarul cununiei noas-
tre . . . Când împărțeam încăperile vreunei frumoase ville de țară,
mă gândeam că în ele poate, ne vom răspândi cândva, expansiunile
fericirii noastre . . .

Haide Mira, astăzi visul nostru se 'ntrupează! Cere-ți dreptul
tău la fericire — dreptul de a trăi — de a fi mamă —

Mira

Mamă . . .

Radu

Vom merge într'o țară minunată . . . să clădim un cuib neîn-
trecut, din dragostea noastră . . . Din brațele noastre împreunate, să
clădim leagăn, vieților ce vor veni . . .

Mira

Vieților ce vor veni . . .

Radu

Cu ce drept le zădărnicești venirea ? . . . Cu ce drept înăbuși pe cele existente ?

Ce frumos cântec vom broda din vieță . . . în aer, libertate și lumină !

Vor fi, un Cavaler și o Domniță . . .

(Se oprește brusc, extaziat înaintea Mirei — Care din ce în ce mai transfigurată, furată cu totul de cântecul vechiu, a redevenit aceeași copilă zglobie — strălucitoarea și entuziasta de odinioară)

Ah ! iată-te ! Iată-te'nfine ! Mira-Mira mea de totdeauna ! Regăsită . . .

Mira (într'un răs)

Da, eu sunt — eu adevărata.

(Înaintând spre el ușor, ca hypnotizată, cu amândouă mâinile întinse.)
Intinde-mi mâna, Cavalerie . . .

(Mihai năvălește în scenă speriat, livid, pipăind locurile pe unde trece)

Mihai (sfâșietor)

Mira ! Mira . . .

Mira (trezită — Cu asprime) Cluj

Ce vrei ? (mai blând) Ce s'a 'ntâmplat, Mihai ?

Mihai

Ah ! ești aci . . . Nu știu . . . nimic . . . nimica . . .

Avui doar o viziune ciudată . . . Ochiul meu, cari-nu mai văd, te-au văzut, Mira — Te-au văzut cum te afundai într'o prăpastie . . . adâncă . . . Simțeam că-mi scapi, că te pierd, și că nu te puteam reține . . . Și am simțit ceva așa . . . așa . . . *ca și cum ași fi orbit pentru a doua oară !*

(Mira și Radu tresar. El urmează cu un glas copilăresc)

Ce bine că ești tot aici, Mira . . . Ce frică mi-era . . . Tare frică . . .

Mira (înduioșată)

Copil ce ești — de ce te-ai temut oare ?

Mihai

Pentru că vezi tu, Mira, tu ești acum toată vederea mea. Glasul tău — colorat — îmi colorează toate lucrurile împrejur. Privirea ta — caldă — mă pătrunde . . . ca o rază . . . și mă îmbuibă, par-

că, de lumină. Și mâna, mâna ta mică mă căiăuzește . . . mai bine decât mîntea — mai bine decât ochiul. Pentrucă te iubesc Mira . . . o știi bine — Pentrucă tu ești ultimul meu rost de-a fi.

(La glasul devenit deodată tragic, amândoi s'au plecat o clipă, ca sub o fatalitate)

Și azi . . . aveam o presimțire . . . vagă . . . Nu știi de ce . . . mai mult decât oricând . . . (Ingrijorat din nou)

Spune, Mira, spune că nu mă mai părăsești de-acum . . . Că nu te mai duci nici-odată acolo . . . Acolo unde te chema un vis copilăresc . . .

Eu ce m'ași face-acuma, fără tine . . .

Mira (simplu — căci lupta s'a ncheiat)

Nu, Mihai — rămân cu dumneata — *întotdeauna*.

(Oprește cu un gest, gestul desesperat al lui Radu)

Mihai (ușurat)

Oh! cum îți mulțumesc! Iată . . . glasul ăsta fu mai hotărât ca oricând. Simt cum mă 'nvăluie o liniște adâncă — (naiv) Parcă n'ai mai fi pe marginea prăpăstiei . . .

Mira

Nici nu mai sunt — pentrucă am trecut-o.

Mihai

Ce spui?

Mira

Vroiam să spun, că am scăpat de ea, Mihai — că am rămas amândoi de partea cealaltă.

Mihai (Simțind o șoaptă a lui Radu, din ce în ce mai neliniștit)

Dar . . . parc'am auzit o șoaptă . . . Ce să fie? — E cineva aici?

Parcă te chiamă . . .

Mira (cu o lacrimă în glas, îndepărtându-l puțin)

Da . . . Dar e numai o șoaptă — a primăverii care moare . . . Auzi . . . e numai o adiere, care cântă . . . Și plânge . . . Vine de departe, Mihai . . . de demult . . . Dar n'o voi asculta, nu-ți fie teamă. Adierea e fugară, și m'ar lua de lângă tine . . .

Mihai (duios)

Copilule . . . Copilule prea visător . . .

Mira (cu o umbră de răs)

Da? Ei uite ce-am să fac — Voi dăruî visarea mea „adierei“
 . . . S'o ducă — acolo . . . de unde a venit. Iar eu, rămân atun-
 cia mai cumînte — Şi vom sfârşi cetirea noastră — vrei?

Mihai (duios — aşezându-se)

Copilule!

Mira (gravă)

Nu, Mihai — copilăria . . . i-o voi da „adierei“ . . . ai uitat?
 (Merge către burou spre a-şi lua cartea. Radu se-avântă, într'o ultimă
 implorare. Ea şopteşte imperceptibil: „Du-te“ . . . Şi rămâne cu degetul pe
 buze.)

Radu (idem)

Mira ! . . .

Mira

(Işi smulge dela cingătoare garoafa roşie, apoi, i-o aruncă uşor . . .
 cu tot dorul sufletesc de care vorbise . . . Iar pe când Radu porneşte încet
 — împovărat — ea rezemată de burou — încremenită — îl urmăreşte cu o
 privire lungă . . . lungă . . . pe când cu mâini distrate, în neştiire, răsfoeşte
 paginile întrerupte.)

Am rămas la pagina . . . pagina . . .

Mihai

Unde vrei — Oriunde . . . Doar glasul vreau să ţi-l aud . . .
 Sunt așa de fericit!

Se face ziuă'n jurul meu . . . și'n mine!

(Radu a ieşit — oda'ă cu ultima rază)

Mira (grav)

Te'nșeli, Mihai — *Se lasă noaptea* . . .

Mihai (mirat)

Noaptea? Ciudat . . . Ași fi crezut dimpotrivă. Uite, vezi, aces-
 ta-i privilegiul orbilor . . . *la ei nu există oră, pentru soare* . . .

(O tăcere. Mira s'a'ntors — alunecă din nou la picioarele fotoliului
 pe-o pernă, deschide cartea la aceeași pagină, și reia fraza începută . . .
 cu aceeași voce gravă, obosită și senină)

Mira

. . . Einstein — la anul o mie nouă sute

Cortina (se lasă încet, asupra ultimelor cuvinte.)

Proverbe românești despre Prostie

Se știe că lumea e dată pe mâna proștilor și a nebulilor. E atât de mare puterea prostiei și a nebuniei — a întunerecului — încât, vorba unui poet german, împotriva ei zadarnic luptă chiar zeii cei nemuritori.

De aceea credem că nu va fi fără interes pentru cititorii acestei reviste să înfățișăm câteva din proverbele și zicătorile poporului nostru asupra prostiei.

Ele sunt un crâmpeniu din psihologia noastră populară.

Drept caracterizare generală prețim cunoscute versuri populare :

*Vai săracul omul prost,
Că tot de necaz a fost!*

De necaz, pentru el și pentru alții.

Pentru el, fiindcă fuge de ploaie și dă în noroaie, sau se ferește de brudină și dă peste puțină. Dă cu măciuca în baltă și, poate, că stropește și pe alții, dar el se murdărește tot. Aduce apă, după ce s'a stins focul. Nu știe nici la deal, nici la vale. La deal, împiedică; la vale, despiedică. De departe calea-și bate, iar de aproape ochii-și scoate. Bate apa să aleagă unt. Vinde via și cumpără stafide. Stinge focul cu paie. Dă în gropi, și din groapă în groapă.

Dar prostia e încă și mai rea pentru alții, pentru societatea în care trebuie să trăiască și prostul, ca ființă socială. Il trimiți în sat la foc, el ți-aduce busuioc. Il trimiți după surcele, el ți-aduce viorele. Când arde casa, el stă cu mâinile în brâu, ori umblă după copite de cai morți. Nu știe să descurce două paie și, cu atât mai puțin, să împartă paie la doi măgari. Cară lemne în pădure și apă în Dunăre. Astupă soarele cu degetul, apoi caută nod în papură și pete în soare.

De aceea, prostului nici să-i faci, nici să-ți faci; cu el, oricum, ești de pagubă. Și nu cere dela prost învăț și dela bătrân băț.

Ci te'nvață minte dela cel cuminte!

ION CEPARU

Iulia Hașdeu

(Urmare)

Iulia nu vrea să consimtă decât la darul curat al sufletului, pentru că numai pe el se poate fonda eternul:

*Notre esprit volage
Dans l'éther s'engage
Cherchant la clarté.
Mais vite il retombe
Dans la lourde tombe
Meurt sa vanité.
Plus il brille au monde
et plus est profonde
sa prochaine nuit.
Là son éclat passe
Sa grandeur s'efface.
Nul éclair ne luit.*

*Vivons donc sans gloire,
Contons une histoire
Simple au temps qui fuit.
Un amour paisible
dans un coeur sensible,
Un bonheur sans bruit,
C'est là qu'est la joie
Que Dieu nous envoie,
C'est le bien réel ;
Aimons donc quand même
Car c'est quand on aime
Qu'on gagne le ciel.*

Dar mai dese ori dorința sa trece dincolo de cuprinderea modestă a unei iubirii liniștite și visul său devine eroic. Ea este frumoasa Alda a lui Roland, ea este logodnica cruciatului:

*Il part demain pour la croisade . . .
Il part demain mon fiancé.
J'irai, dans ma robe de serge,
les mains jointes et les pieds nus,
à la chapelle de la Vierge,
qui récompense les vertus
de ceux qui luttent pour Jésus
et je ferai brûler un cierge
pour ceux qui ne reviendront plus.*

„Eram făcută, suspină ea, pentru a fi născută în bunul timp de altădată“. Parisul pe care-l iubește este Parisul din Evul-Mediu.

*Princesse des cités et du progrès le temple,
où la science est reine où tous les arts sont rois,
Honte à qui sans fléchir le genou te contemple
Pourtant je préférerais le Paris d'autrefois.*

Și ne spune pentru ce :

*O bon vieux temps de la chevalerie,
où l'on croyait à l'amour, à la patrie,
où pour sa dame on mourrait de bon coeur.*

Și cât de mediocră e vremea noastră !

*L'air est impur et rien de grand n'y flotte,
L'ennui saisit tous les coeurs de vingt ans.
Quoi d'étonnant si comme Don Quichotte
Je regrette le bon vieux temps.*

Și uite cum își închipue ea decorul :

*Vous me faites rêver d'un manoir féodal,
Dans lequel règnerait en douce souveraine,
Une dame au front pur ceint d'un bandeau ducal
et dont un page blanc soulèverait la traine.*

*Elle aurait le port noble et le geste royal,
et l'on devinerait, sous sa grâce sereine,
la timide candeur de son coeur virginal
unie à la fierté superbe d'une reine.*

*Dans l'antique oratoire où dorment les aïeux,
Mains jointes sur la pierre ou droits dans leurs armures,
Elle viendrait prier, son voile sur les yeux,*

*Et dans l'allée étroite aux opaques ramures,
Elle écouterait, grave et tendre tour à tour,
L'aveu d'un chevalier loyal et plein d'amour.*

Petrarca și Laura, Dante și Beatrice, iubirea platonice, pe care și o închipue intens, aceste sunt jocurile spiritului și ale inimii acestei fete tinere. Dar dacă mai aproape de noi, există vre-o aducere-aminte a acestor timpuri eroice și prețioase de

ea, deodată se leagă. De aceea deși înțelege la fel și pe Racine și pe Corneille, preferințele ei sunt pentru cel din urmă, ca la un frate al sufletului său. „Eu, ne mărturisește ea, m'am obișnuit să spun „Corneille al meu“ cum zic „Molière al meu“ Shakespeare al meu, Sofocle al meu — Ei bine, ori de câte ori aş vrea să fac acelaș lucru, pentru Racine, îmi scapă domnul Racine. Dintre toate tipurile feminine ale lui Corneille, acel care-l admir mai mult, pe care-l ador este Pauline“.

De altfel când își realizează visul, nu poate fi prietenă mai ferventă :

*Tes yeux m'ont dit un jour: ne pense plus à moi,
Efface mes serments, les tiens de ta mémoire,
Ou plutôt souviens-t'en comme on fait d'une histoire
Dont on rit, à laquelle on n'ajoute pas foi.*

*Moi je te dis: „tu peux bien déchirer mon âme,
Tu peux briser mon coeur sans éteindre sa flamme,
Que m'importe après tout que tu ne m'aimes plus,
Cela m'empêche-t-il de t'aimer en silence;
Pour te faire oublier de moi, ta violence
Et même ta froideur sont des efforts perdus.*

*Ah, laisse-moi t'aimer sans dire que je t'aime
Je ne demande pas ton amour, ta pitié,
Prends pour toi le bonheur, laisse-moi l'amitié,
Je ne demande rien: je donne tout moi-même.*

Se oferă. Indiferența, ori ce-ar spune ea, ar putea s'o sdrobească, dacă nu ar avea refugiul singurătății, acest port al sufletelor mari: „Spiritus astra petit . . .“

*Viens, mon âme, allons bien loin,
Allons dans l'invisible espace
Par où nul souffle humain ne passe
Où n'atteint pas besoin humain;
Allons-nous en, mon âme, loin
Et du monde perdons la trace.
Allons-nous en dans l'infini,
De l'idéal sonder les cimes,*

*Errer dans les hauteurs sublimes,
Dans le ciel bleu, abri béni,
tachons de scruter l'infini
Et de ne plus voir les abîmes.*

*O mon âme, esprit noble et pur,
dégage-toi de la matière,
Romps tes liens honteux, et fière
Quitte le corps, séjour obscur
et viens dans l'éther, esprit pur
pour nous y baigner de lumière.*

*O viens! ainsi nous jouirons
du bonheur dans sa plénitude,
si la route nous semble rude
à la fin nous arriverons
et puis là haut nous goûterons
le silence et la solitude.*

*Et nous dévoilerons soudain
l'éternel et profond mystère
que l'infini s'obstine à taire
à l'homme qui le cherche en vain
et nous sourirons de dédain
aux vains systèmes de la terre.*

*Et le beau, le bien et le vrai,
sans t'éblouir par leur présence,
t'apparaîtront dans leur essence
dans leur éclat pur et sacré,
o mon âme, et le bonheur vrai
jaillira de leur connaissance.*

*O délices! o voluptés!
Contempler la vérité pure
Sonder tes secrets, o Nature,
et ton impassible beauté,
c'est la suprême volupté
dont le vif désir nous torture.*

*Hélas ! ineffable tourment,
Ame qui te sais immortelle,
tu voudrais bien ouvrir ton aile
et t'élancer au firmament,
mais tu ne peux, cruel tourment,
te délivrer du corps rebelle.*

*En vain tu prends un fol essor
afin de rêver solitaire,
de rêver au problème austère,
comme un avare à son trésor,
le corps t'arrête en ton essor
et malgré toi t'attire à terre.*

*Mais patience, il vient un jour
où l'âme n'est plus prisonnière
où brisant ses entraves et fière,
elle s'élance avec amour
vers son aérien séjour
pour s'y noyer dans la lumière.*

*O mon âme, ayons bon espoir,
Dieu sans doute a marqué notre heure,
jamais l'éternité ne leurre.
Un beau jour amène un beau soir,
o mon âme, ayons bon espoir
Car si tout passe Dieu demeure.*

Da, evadarea se făcea din ea către Dumnezeu, singur neclintit în acest univers care se schimbă. Dar știe oare copila curată, că nu se va putea evada decât prin moarte? O simte și nu se neliniștește:

*Je ne hais pas la vie et ne crains pas la mort
car la mort est féconde et source de lumière . . .*

*La mort, sommeil paisible où le juste s'endort
La mort, la grande mort, sainte libératrice . . .*

Ea o dorește:

Mon Dieu, pardonnez-moi, je voudrais bien mourir

Căci în unele zile copila curajoasă se simte atât de ostentivă :

*Je voudrais être morte et dormir sous la terre
dans l'éternel silence et l'éternel mystère.*

*Je suis bien jeune encore et j'aimerais la vie,
pourtant je vois les morts avec un oeil d'envie
s'endormir doucement de leur fatal sommeil,
et ce n'est pas, hélas ! l'ennui qui me dévore,
mon coeur a son rayon, mon âme a son aurore,
et je ne te hais pas, resplendissant soleil.*

*Non ! non ! mais si la tombe a mes yeux semble belle,
si j'aime cette voix de la mort qui m'appelle,
c'est que mon coeur est las d'être supplicié,
c'est que je souffre et que je n'ai personne au monde,
personne qui sur terre à mes sanglots réponde
et qui m'accorde sa pitié.*

*Hélas ! n'espérons pas qu'une main tendre et sûre,
avec précaution ferme notre blessure,
car nul ne doit jamais savoir notre tourment . . .
La pudeur le commande, il faut cacher nos larmes
et rire; et n'étaler au monde que nos charmes
et comme Praxitène espérer décevement*

Dar ziua atât de dorită va veni în sfârșit, și va fi eliberarea :

*Dieu, prenant en pitié mon long affaissement,
Et m'appelant, fera renaître l'espérance
dans mon âme engourdie et morne de tourments.
oh ! quand sa voix puissante aura parmi l'espace
crié mon nom avec un amour paternel,
Alors je cesserai sans doute d'être lasse
et je m'éveillerai pour regarder le ciel.*

L. CODREANU

(sfârșitul Nrul viitor)

GALERIA VECHILOR CĂRTURARI ȘI LITERATORI ROMÂNI.

Ioan Budai-Deleanu.

Acest scriitor literar s'a născut pela anul 1760 în satul Cigmău din județul Hunedoara, fiu de preot Român unit. În satul Cigmău este o grotă de calc cristalin, iar lângă sat se înalță dealul „Măgura“ înalt de 665 metri, de pe care ni se deschide o frumoasă panoramă, de unde vedem „Câmpul-Pâinei“, mărginit de munții Sebeșului și frumoasa vale a Streiului.

Studiile primare și secundare le-a făcut la Blaj. Apoi fu trimis la Lemberg spre a studia teologia; se duse la Viena, unde după terminarea anilor de studii ocupă postul de cântăreț sau psalt la Biserica Sfânta Barbara. De aci se întoarse în țară unde fu numit profesor la Blaj, dar n'a stat aci decât foarte puțin timp; din cauza neînțelegerilor cu episcopul Bob. Budai a fost contemporan cu Gheorghe Șincai și Petru Maior.

Pela 1786 sau 1787 părăsește Blajul și se duce în Bucovina și Galiția. Pela 1805 fu numit în funcțiunea de translator la tribunalul din Lemberg; el a funcționat și în Cernăuți. Pela 1816 este iarăși în Lemberg, și în 1817 este prim-consilier la Judecătoria provincială, în această funcțiune a stat până la moartea sa, la 24 August 1820, în etate de 60 de ani.

Om cu multă învățătură, s'a ocupat cu filologia română, cu istoria și poezia.

Dela Budai a rămas mai multe manuscripte, cari pela 1837 era vorba să le aducă din exilul unde murise el, dar acest lucru abia s'a realizat la 1868, când Gheorghe Asachi le-a cumpărat dela ginerele lui Budai, polonul Lervandowski, și le-a dăruit Bibliotecii Centrale din București, de unde trece apoi la Academia Română, unde au rămas până azi înmormântate.

Cea dintâi notiță asupra manuscriselor lui Budai, este cea publicată în „Arhivul pentru filologie și istorie“ de T. Cipariu, Nr. 35 din 25 Mai 1870, pag 706, de către Al. Papiu-Ilarian,

cum și comunicarea făcută Academiei Române în „Analele Academiei” Seria I, tom. III, pag. 106 din 1870.

Aceste manuscrise sunt:

Lexicon românesc-nemțesc și nemțesc-românesc, alcătuit de Ioan Budai, Cezaro-Crăiescul Sfetnic la județul nemeșilor în Liov. Tom. I., ce cuprinde în sine *Lexiconul românesc-nemțesc*; pe folio titular, se vede că exemplarul original era gata de tipar, dar autorul n'a găsit editor. Manuscrisul este de 518 $\frac{1}{2}$ coale, legate într'un singur volum foarte mare.

Aci la început are o prefață de 5 file în limba germană, urmează apoi o prefață în românește cu litere cirilice pe 67 pagini, unde zice că, avea de gând să scoată acest dicționar în zece volume, adică: românește-latinește, latin-român: asemenea cu limbile elenă, italiană, franceză și nemțească. În urmă s'a mărginit la patru tomuri: român-nemțesc, nemțesc-român; român-latin, latin-român.

După această prefață vine o introducere istorică, românește și nemțește, de 190 de pagini, foarte importantă.

Urmează în 34 foi, 14 tabele de cuvinte române, clasificate după diversele lor origine. Singura clasificare a cuvintelor române ne arată îndeajuns, cât de orientat era Budai în studiul graiului românesc.

El este cel dintâi, care s'a încercat să desfacă graiul românesc în elementele din care este compus, urmărind fiecare cuvânt până la originea din care se trage și despre cuvântul „Vlach”.

Istoricul Engel zice, că acest dicționar s'ar fi tipărit pe socoteala Curței împărătești, dacă s'ar fi hotărât să se adauge traducerea germană a cuvintelor. (*Geschichte der Moldau und Walachai*. vol. I, pag. 136.) Budai a lucrat peste 30 de ani la acest dicționar.

2) *Temeiurile gramaticii românești*, în 45 coale.

Alt exemplar în 18 coale. Aci se află dezvoltată și sistema ortografică cu litere latine.

3) *Dascălul românesc pentru temeiiurile gramaticii românești*; tom. I, în 14 coale. Este un dialog între dascăl și diac; în urmă le preface în latinește.

4) *Fundamenta Gramatices linguae Romanicae sau ita dictae Valachicae asui tam domesticorum quam extraneorum accommodata*. Leopoli 1812, conține 198 pagini, manuscrisul legat. Pot zice că este una din cele mai bune lucrări de gramatică. El aici discută latinitatea limbei române, fiind de părerea lui Petru Maior, susținând că derivarea limbei române trebuie făcută din latina vulgară, căutând să deosebească elementele streine: slave, albaneze, grecești, ungurești și chiar gotice. El introduce cuvintele latine, italiene și franceze, și explică limpede folosul neologizmelor.

5) *Kurzgefasste Bemerkungen über Bukovine*.

Această lucrare s'a tradus în românește și s'a publicat de G. Bogdan-Duică în „Gazeta Bucovinei” N. 8 și alți numeri din 1894. Această lucrare cuprinde descrierea istorică, politică, administrativă, socială, statistică, etc., a Bucovinei după ce a ajuns sub Austria. Este singura lucrare ce avem, foarte importantă.

6) *Historica. De originibus Populorum Transylvaniae. Commentatio cum notis et observationibus historico-criticis*. Un volum de 52 $\frac{1}{2}$ coale.

7) *De originibus populorum Daciae. Pars secunda. De Thracibus, Dacis, Getis, et Slavenis. De originibus Sicularum. De originibus Saxonum*. Un volum de 24 coale, în care combate cu multă erudiție autenticitatea privilegiului Andrean.

8) *De Valachorum origine*. Un volum de 15 coale.

9) *Caput I. periodum a diluvio usque ad Darii Hystaspis in Scythas expeditionem*. Un volum de 23 coale.

10) *De origine Hungarorum*. Un volum de 25 $\frac{1}{2}$ coale.

11) *De unione trium nationum Transylvaniae*.

12) O disertațiune intitulată: „*Hungaros ita describerum*” (*De Siculis idem et Saxonibus*).

13) *Hungari vi armorum Transylvaniam non occuparunt*.

13) *Trei viteji*, poemă epică, ¹⁾

15) *Rânduiala judecătorească de obște*. Viena 1787.

16) *Pravila de obște asupra faptelor rele și pedepsirea lor*. Viena 1788.

¹⁾ Există o ediție estină și recentă la „Bibl. Universală”. (nota red.)

17) *Monesimii sau frații gemeni*, bucată teatrală.

18) *Țiganiada sau tabăra țiganilor*. Poemation eroicomico-satiric, alcătuită în 12 cântece, de meșterul cântăreț Leonachi Dianeu, de 278 pagine. Înbogățit cu multe însemnări și băgări de seamă; — critice, filozofice, istorice, filologice și teologice de către Mitru Perea și alți mai mulți, în anul 1800. Țiganiada s'a publicat pentru prima dată la 1875 și 1877, în revista „Buciumul Român” din Iași, condusă de T. Codrescu. La 1900, apare Țiganiada lui Virgil Onit, Brașov, editura librăriei „Ciurcu” Ultima ediție a Țiganiadei este cea dată de Gh. Adamescu, în editura „Biblioteca pentru toți”. Iar în 1925 apare Țiganiada în editura „Cassa Școalelor” de Gheorghe Cardeş; publicată în formă definitivă din 1800-1812, cu introducere, indice de nume și glosar.

*

Ioan Budai-Deleanu, a fost un poet, de care nu știa nimeni că există, scria în tăcerea mormântului o poemă, cea mai voluminoasă, mai însemnată și mai originală din epoca noastră de renaștere. Peste cincizeci de ani nimeni n'a pomenit numele lui Ioan Budai-Deleanu, nimenia n'a știut că Românii au avut poet de valoare dela începutul secolului trecut.

În Iulie 1815, Mitropolitul Veniamin Costache, care aflăse de calitățile de spirit ale acestui om deosebit, îi scrisese invitându-l să vie ca profesor la Iași în Seminarul Socola. Budai se arătă foarte mulțumit de această invitație și-și exprimă în 5 Septembrie bunăvoința în ajutarea la trebile Mitropoliei.

Nefericitul poet ardelean, a dus o viață de neplăceri materiale. Cu toate că a muncit tot timpul cu o râvnă demnă de imitat, n'a avut parte să-și vadă nici un volum tipărit. Opera lui este foarte vastă și variată, și el este primul la îndemnul căruia apare cea dintâi revistă românească.

În pădurea de brazi a băilor Vâlcele în 28 August 1928.

DR. EM. ELEFTERESCU.

Oh! reste avec moi . . .

(Eminescu)

„Oh! reste avec moi, reste encore,
Vois, je t'aime à ce point qu'il n'est
nul désir de toi que j'ignore;
seule je sais les discerner.

Dans l'ombre fraîche de mes voutes,
tu parais un prince charmant,
scrutant l'énigme de mes sources
de tes yeux noirs, diligemment.

Dans l'ondulation des herbes,
la rumeur confuse des eaux,
je te fais saisir le mystère
des cerfs qui viennent en troupeau.

Je t'entends, subissant mon charme,
fredonner un air ingénu;
et dans l'éclat de l'eau limpide,
je te vois tendre ton pied nu.

Et sous la lune dont s'enflamment,
au fond des nuits, les lacs d'argent,
les instants paraissent des siècles,
et tes jours semblent des instants“.

Au doux frisson de ses arcades
ainsi me parlait la forêt;
rieur, par les champs je m'évade,
sifflotant un air guilleret.

*En vain, à présent, reviendrais-je,
je ne comprendrais plus sa voix;
qu'as-tu donc fait du sortilège,
douce enfance, de ton vieux bois?*

Les Epigones.

(Eminescu)

*Ah! devant l'âge d'or de nos lettres roumaines,
j'aborde un océan de visions sereines,
c'est comme un glissement de doux et fiers printemps,
des astres dans la nuit de brillantes rivières,
jours de soleils, de rossignols dans les clairières,
des sources de soleil et des ruisseaux de chant.*

*Poètes au verbe de miel, je vous dénombre:
Cichindeal, bouche d'or et Mumulean, voix d'ombre,
Prale, le paradoxe et Danil l'affligé,
Vacaresco, chantant le printemps de nos flammes,
Cantémir, chroniqueur des verres et des lames,
Beldiman, barde fier maudissant l'étranger.*

*Sihlean, lyre d'argent, Donici, nid de sagesse
où, chose rare, et le renard plein de finesse,
et le cerf encorné, l'âne doux, le boeuf lent
parlent de la raison le clair et dru langage;
disparus sans retour ces poètes, ces sages!
et ce sage comme un proverbe, le fin Pann.*

*De tous ces rêves et des contes séculaires
Eliade composait la prophétie amère:*

*Mythe^m gonflé de vrai, sphinx si judicieux,
mont sacré dont le faite embrasé de tonnerres
pose encore aujourd'hui son énigme à la terre,
roc brulé parmi les légendes des aïeux.*

*Boliac chante les serfs et leurs honteuses chaînes,
pour le gonfalon noir Cârlova nous entraîne,
des siècles évoquant les ombres en passant;
autre Byron fouetté des vents de la souffrance,
brise Alexandresco le flambeau d'espérance,
déchiffrant l'éternel sur la ruine d'un an.*

*Sur un lit blanc comme un linceuil le cygne achève
de mourir, pâle vierge, aux paupières de rêve:
un printemps fut sa vie et sa mort un regret;
L'amant est là qui la contemple, plein d'ivresse,
et sa douleur vibrait sur sa lyre en détresse:
Bolintineano commençait de chanter.*

*Mureşan, ce Tyrtée, à la voix en délire,
brise d'un doigt noueux les cordes de sa lyre
à clamer au pays de sortir du sommeil;
ce que souffre le mont et la forêt le touche,
puis riche en pauvreté, comme un astre il se couche,
prophète avant-coureur, prêtre de nos réveils.*

*Negruzzi, remuant la poudre des chroniques,
en fait jaillir vivants nos vieux droits historiques
que la main des anciens un jour avait transcrits,
et d'un pinceau fleuri de riche enluminure,
il éclaire à nouveau la vieille toile obscure
qui narrait les exploits des tyrans incompris.*

Sur la flute et la feuille enroulant sa complainte,
de jeunesse rieuse et de bonheur empreinte,
ta poésie, o roi des vers, Alexandri,
égrénant au rayon de l'étoile ses perles,
miracle lumineux par les siècles déferle
ou rit parmi les pleurs, en évoquant Dridri.

Ou bien rêvant à toi, belle ombre aux ailes blanches,
aux yeux d'un or profond d'où le mythe s'épanche,
à la voix langoureuse, au sourire très pur,
il ceint ton front altier d'étoiles, o princesse:
et sur un trône d'or sa passion te dresse
fixant son rêve de poète dans l'azur.

Du pâtre fredonnant la complainte indécise
et le rêve profond des eaux, des roches grises,
celui de la forêt, parure du coteau,
puis rallumant l'amour de la terre natale,
il ranime au tableau de l'histoire ancestrale
la figure d'Etienne, au farouche taureau.

* * *

Mais nous les descendants? Coeurs froids, harpes brisées,
nains aux vices géants, âmes viles, usées,
masques rieurs sur un caractère méchant,
pour nous „Dieu“ n'est qu'une ombre et „Patrie“ une
[phrase;
nous n'avons qu'un vernis brillant, sans une base,
nous ne croyons à rien, vous étiez des croyants.

Aussi qu'elle est donc belle et sainte la parole
qui, lourde de pensers, de votre coeur s'envole,
grands coeurs, jeunes encor, malgré vos cheveux
[blancs,

Tout l'ordre est renversé! L'avenir à vous passe!
Nous sommes le passé sans coeur, triste et de glace
nous n'avons rien en nous qu'étranger et semblant.

Pour vous, penseurs sacrés, l'idéal est sans voiles.
Nous, nous battons des flots, ravaudons des étoiles,
car notre ciel est froid, glacée est notre mer.
Rapides, vous suiviez les royales pensées,
chez les astres sereins, de vos ailes sacrées,
en foulant, lumineux, leurs traces dans les airs.

Etoile sans couchant, la Sagesse au front pâle,
avec sa lampe d'or et sa grâce royale,
éclairait vos chemins de roses parsemés;
Votre âme: un ange pur; votre coeur: une lyre,
dont sous le doux zéphyr l'hymne divin respire,
tandis qu'un palais s'offre à vos regards charmés.

Pour notre oeil scrutateur ces beaux rêves sont vides,
ces tableaux sont menteurs, ces sentiments arides:
sceptiques, nous disons que vous êtes rêveurs.
L'équitable aujourd'hui, demain devient mensonge:
votre lutte fut vaine et votre course un songe,
après des rêves d'or, dans un monde d'horreur.

La vie avec la mort entrelacent leur ronde,
pas d'autre sens, ni but, ni d'autre sort au monde;
l'homme en a fait un beau symbole et des tableaux.
Ils nomment saint et bien et beau le vide même,
ils groupent leurs pensers en de nombreux systèmes,
cachant la nudité du vrai sous de vains mots.

La pensée? agrégat d'inexistences pures,
sombre livre où dépose une autre énigme obscure

*celui qui le voudrait déchiffrer jusqu'au fond.
La poésie? un ange aux prunelles naïves,
jeu sonore et pervers d'images malades,
voile de pourpre et d'or jeté sur un limon.*

*Vous qui fîtes voler l'étoile et chanter l'onde,
sur ce monde fangeux surgir un autre monde,
Visionnaires saints, dormez votre sommeil!
Nos sacrilèges mains ont tout mis en poussière,
génie et fol, petits et grands, âmes, lumière:
tout l'univers est poudre et lui sommes pareils.*

L. CODREANU

Pagina tinereții române

CULTUL ADEVĂRULUI, IDEALUL STUDENȚIMEI.

Trăim într'un timp de lupte sociale și politice, de greve și criză acută reflectată în toate manifestările vieții moderne. Secolul nostru este un joc al sistemelor mecanice; în toate domeniile existente ale vieții caută acest mecanicism pervers și minuțios, să și desfășoare pornirile sale destructive. Toate temeiurile vieții naționale, sociale și culturale, — pentru a nu mai vorbi de cele morale — sunt atacate fără de nici un scrupul.

Istoria omenirii se străduiește ne'ncetat în ultimele decenii de a asana criza prin adâncirea și soluționarea problemelor politice și economice. În serviciul luptei pentru existență, forța este singura mântuire a libertății absolute. Technicismul se străduiește să supună toate forțele naturii.

Dar iată că au trecut și tot trec ani dearându-l și urmele dureroase de pe urma crâncenului război, rănilor tăiate adânc în trupul comunității însângerate de pe bătrânul continent european, nu

se mai vindecă, zorile păcii n'au apărut încă; din contră, sunt pesimiști, sunt simptome ce dovedesc că aceste urme și răni nevindicate în loc de a păși pe calea însănătoșirii definitive, mai adânc și mai îngrijorător amenință să se desfacă.

Pretutindenea s'a luat ca bază discuțiilor: asanarea țărilor numai prin refacerea lor economică și materială.

Criza de azi nu este numai politică și economică, ci mai întâi de toate morală. Soluționarea acesteia, este scăparea, ivirea aurorei epocii de aur a omenirii. Epoca noastră se aseamănă în multe privințe cu epoca imperiului roman. Și atunci, lumea își aștepta mântuirea dela politica de pace „*Pax Romana*“. Reforma mult așteptată s'a realizat, — însă cu totul din altă direcție; nu din afară, ci tocmai *din interior*; nu prin politică — ci prin religie, nu dela August Caesar — ci dela Isus Christos.

Tot așa în epoca noastră modernă, de astăzi, numai atunci criza economică și cea materială vor fi soluționate, numai atunci vor răsări zorile luminoase ale păcii, numai atunci rănilor omenirii vor fi vindecate, când toți conducătorii de state și în general toți indivizii colectivității, — vor fi stăpâniți de spirit de jertfă, de altruism, când virtutea și icoana vie a caracterului moral va triumfa peste tot; când problemele sociale vor fi întemeiate pe *frica de Dumnezeu, pe dragostea față de aproapele și pe piatra eternă a bisericii creștine*; când *generozitatea* va înlocui frivolitatea, când în fine, unicul mijloc de regenerare a vieții individuale și sociale va fi cultul adevărului intrat în o conștiință creștină.

Generația tineră, studențimea actuală, conducătoarea de mâine, pentru a pune stavilă puhoiului devastator ce caută să distrugă până și cele mai scumpe tezaure ale idealului nostru creștin și național, este chemată să și strângă rândurile în jurul acestei lozinci salvatoare care este: *cultul adevărului*. — Dacă sunt studenți de aceia — și mai ales azi durere nu lipsesc — cari, înarmați cu aceea superficialitate îmbrăcată în haina entuziasmului exagerat, conduși de interese personale egoiste sau politice neîntemeiate, de ideea că progresul și pacea socială s'ar realiza prin selecția celor tari, vreau să ne stingherească eficacitatea năzuințelor și a scopului nostru, să-i îndepărtăm din mijlocu nostru, „să nu ne lăsăm conduși sau ademeniți de ideile lor; iar valorile morale, *punctele luminoase* ce se zăresc în

bezna tristă a momentului de față, în cari s'au refugiat virtuțile creștine de pretutindeni izgonite" să le adăpostim, să le ajutăm să se ridice.

Este și o datorie națională ca să se formeze o aristocrație a meritului, a forțelor creatoare, a calităților morale, care să ducă faima culturii naționale pe calea progresului.

Societățile studentești au menirea de a contribui la unificarea sufletească a tuturor studenților, încălziți de focul sacru al moralității, în vederea consolidării conștiinței naționale, care este sinteza supremă a ideilor, sentimentelor și intereselor ce sunt comune tuturor acelor cari alcătuiesc un popor.

Idealul ce trebuie să ne călăuzească în pregătirea noastră profesională și în difuziunea culturii sociale și naționale este: cultul adevărului, idealul moral, acel imperativ categoric care constituie baza oțelurilor vitale ale umanității în drum spre progres. Scopul nostru este de a pune umărul la realizarea progresului, căci o stagnare sau un regres în sânul societății ar însemna un pas spre dislocare perpetuă, sau chiar spre prăbușire.

Numai atunci, când spiritul religiei creștine — singura forță de întărire a vieții — a ajuns *spiritul călăuzitor* în educație, în viața familiară și socială, la sate și orașe, vom vedea întronarea definitivă a *păcii* în Europa și în țara noastră.

Nu contestăm importanța creațiunii artistice sau științifice — izvoare nesecate de adevăr, și — dar, — după cum spune un mare cărturar și om de știință român — „oricât cultura estetică și știința metodologică s'ar întinde și repercuta, nu vom putea niciodată păși cu pretențiunea ca fiecare om să fie un făptuitor de artă sau ipoteze de știință. Putem însă pretinde, ca orice om cu care ne încrucimăm pe drumul vieții, să fie un *autor de fapte bune*, să fie un om moral“.

O. D.

„Drapelul și Stema României“¹⁾

Drapelul este un simbol al unei țări.

Acest simbol este icoana Patriei. După cum icoana este forma materială a Dumnezeirii, tot așa Drapelul este forma materială a ideii de Patrie.

Vederea lui amintește fiecăruia căminul părintesc, locurile copilăriei, dragostea de mamă, speranțele, visurile, amintirile duioase și primii fiori de dragoste, într'un cuvânt toate bucuriile și toată fericirea vieții. Drapelul dă însuflețire dragostei de Patrie.

Fiecare cetățean este dator a jura să-l urmeze, să-l apere și să moară dacă trebuie pentru gloria țării și pentru păstrarea în vechile-i hotare. La ivirea lui cetățenii se descopere.

Să vedem acum ce simbolizează fiecare semn depe Drapelul nostru.

Vulturul din vârful prăjinei reprezintă viteala, bărbăția, puterea și hotărârea cu care părinții și strămoșii noștri se aruncau înaintea dușmanului.

El este simbolul vitejiei poporului românesc. Crucea pe care o poartă vulturul în cioc, este semnul credinței și al biruinței prin care a învins „Împăratul Constantin cel Mare“ și care a rămas semnul creștinătății. Cu credință în puterea Dumnezeiască, pentru că cei ce luptă sub cruce vor învinge.

Culorile naționale sunt: albastru, galben și roșu, așezate paralel cu prăjina albastră înăuntru.

Roșu reprezintă dragostea de Patrie și Tron, adică focul ce trebuie se ne încălzească sufletele și sângele, care a curs din belșug pentru apărarea mult încercatei noastre țări, pentru gloria căreia datori suntem să-l vărsăm și noi fără nici o șoavire când va fi nevoie.

Galbenul reprezintă bogăția țării și strălucirea la care trebuie să ajungă. În galbenul drapelului fiecare din noi vede

1) Spicuirile unor tineri însuflețiți.

întinsele lanuri de grâu cu spic auriu, sudoarea de muncă a meseriaşului, etc.

Albastrul reprezintă seninul cerului și credința statornică în păstrarea jurământului.

Stema Țării

În mijlocul pânzei se vede stema țării, care după ce s'a întregit România a avut niște modificări noi, față de cea veche. Această stemă a regatului Român, întregită cu țările surori se compune din trei scuturi așezate unul peste altul; scutul mare, scutul mijlociu și scutul mic.

1) *Scutul mare* este de culoarea albastră. Pe el se găsește un vultur de aur, cu aripile deschise, cu ciocul și ghiarele roșii. Pe cap poartă coroana regală de aur, iar în cioc ține o cruce tot de aur, fiind ascuțită la partea din jos în forma unei săgeți. În ghiața dreaptă poartă o spadă iar în stânga un sceptru de aur cu vârful în forma unei floare de crin. Vulturul reprezintă poporul român, care nu și-a putut păstra suzeranitatea (coroana și sceptru) de cât cu credință în Dumnezeu (crucea) și cu armele în mâini (spada). Floarea de crin este emblema națională a regalității.

2) Pe pieptul vulturului se găsește *scutul mijlociu* care este împărțit în cinci părți, cele două patrate de sus și cele două de jos și între ele se găsește a cincea parte, ascuțită la capătul de jos în formă de triunghi.

a) Sus în dreapta se află armele vechiului principat al Țării Românești: pe albastru un vultur mare de aur cu ciocul și ghiarele roșii, ținând în cioc o cruce de aur și având un soare de aur la dreapta și o lună nouă de aur la stânga. Ea este vechea pecete a Domnilor Țării Românești. Vulturul a călăuzit pe Negru Vodă spre pleiurile Munteniei. Luna și soarele reprezintă seninătatea cerului, care acopere pământul nostru.

b) Sus în stânga se găsesc armele vechiului principat al Moldovei (cu Basarabia și Bucovina); pe roșu un cap de boar negru cu gura închisă, având o stea de aur cu cinci raze între coarne; un trandafir de aur cu cinci foi la dreapta și cu

o semilună de aur la stânga. Ea este vechea pecete a Moldovei a lui Alexandru cel Bun și Ștefan cel Mare. Bourul a adus pe Dragoș Vodă din Maramureș în Moldova. Steaua de aur este stema călăuzitoare a poporului Moldovean; iar cele cinci raze sunt cele cinci cetăți Moldovenești; Cetatea-Albă, Chilia, Soroca, Suceava și Cetatea-Neamțului.

Trandafirul reprezintă frumusețea provinciilor moldovenești: „Dulce Bucovină, veselă grădină” etc. — V. Alexandri.

c) Jos la dreapta se găsesc armele Banatului cu vechiul banat al Severinului Românesc. Pe roșu, peste valuri naturale, un pod de aur cu două deschizături boltite, făcut din piatră cioplită și din care ese un leu de aur. Acest pod reprezintă podul, „Împăratului Traian” construit peste Dunăre în fața Severinului. Leul reprezintă pe Olteni, Bănățeni și Moți.

d) Jos la stânga se găsesc armele vechiului mare principat al Transilvaniei, cu părțile Crișanei și Maramureșului; fondul albastru sus, de aur jos, este împărțit printr'o fâșie îngustă din care ese un vultur negru cu ciocul de aur, având un soare de aur în dreapta și o semilună de argint în stânga. Sub fâșia roșie se găsesc șapte turnuri roșii, așezate pe două rânduri.

Vulturul negru reprezintă Transilvania, Crișana și Maramureșul scăpate de robie. Ciocul de aur înseamnă lupta pentru limbă, pentru că acest neam și-a păstrat graiul curat românesc. Soarele și luna au aceeași semnificație ca și în peceta Țării Românești. Cele șapte turnuri reprezintă cele șapte cetăți Ardelenești; Brașov, Alba-Iulia, Feldioara, Ciceul, Hunedoara, Făgărașul și Deva.

e) Jos în triunghiul sunt armele Dobrogei: pe albastru doi delfini de aur față în față cu cozile ridicate în sus. Albastru reprezintă culoarea mării, iar delfinii sunt stăpânitorii ei.

3) La mijloc peste scutul mijlociu, este scutul mic împărțit în patru părți dintre care două sunt albe de argint și sunt așezate în diagonală și două sunt negre. Aceasta este emblema casei domnitoare de Hohenzollern. Deasupra scutului mare și la mijloc se găsește coroana de oțel a primului nostru mare rege Carol I făcută din tunurile turcești luate în războiul pentru neatârnare (la Plevna).

Colanul ordinului „Regele Carol I”, care încinge stema, amintește ridicarea țării din toate punctele de vedere sub glorioasa domnie a Regelui Carol I. Scutul cel mare este ținut de doi lei de aur, care reprezintă armata cu ajutorul căruia țara noastră a atins culmea măririi. Sub stemă pe o bandă albastră cu marginile de aur, stă scris cu litere latine de aur, deviza casei noastre regale: — „Nihil sine Deo” —

Toate insignele de mai sus sunt fixate pe un pavilion de purpură roșie căptușit cu hermină, având deasupra coroana regală de aur împodobită cu pietre nestimate. Pe drapel stau scrise cuvintele următoare: „Onoare și Patrie.”

Complectăm cu câteva spicuri prinse în „Boabe de Grâu”.¹⁾

Stema Munteniei

În Muntenia prima stemă care ni s'a păstrat este din anul 1390 de pe vremea lui Mircea cel Bătrân, fiind atârnată pe un pergament care cuprinde textul unui tratat de alianță cu Polonia. Această stemă se prezintă în modul următor: într'un scut o acvilă cu privirea spre stânga având aripile strânse și însoțită tot la stânga în colțul de sus de o cruce, iar în celalalt din dreapta de un soare și o lună. Stema aceasta se păstrează până la întemeierea regatului României și intră în constituția stemei acestui regat. Mai ales pe vremea domniei Fanarioșilor, aceștia au început să introducă stema lor familiară în locul stemei vechi. Astfel Cantacuzineștii au pus stema țării într'un oval așezat pe pieptul acvilei bicefale.

În ceace privește ornamentația spre sfârșitul veacului al XVIII-lea apare pavilionul căptușit cu hermină. În manuscrisele noastre vechi pe lângă stemă se pot vedea câteva versuri cuprinzând descrierea sumară a figurilor din stemă și laude aduse la adresa Domnitorului.

Cercetând mai de aproape versurile privitoare la stema Țării-Românești, constatăm că pe tot locul acvila cruciată es-

1) Boabe de Grâu 1931 p. 65-85 Stema României de Const. Moșil dir. gen. al Arhivelor Statului.

te arătată drept corb, cece înseamnă că veacuri de-a rândul atât cărturarii cât și persoanele oficiale au interpretat greșit tipul heraldic din stema tradițională a țării. Iată acum câteva versuri luate din *Pravila* lui Matei Basarab în 1640. Stema țării este însoțită de următoarele:

Stihuri la prea luminata stemă a milostivilor Domni Basarabeni:

*Fața aceasta drept stemă pasere corb poartă,
Pe deasupra al căruia sbor coroana acum atârână
El arată pe al unei case prea luminate și prea vechi
Pe al casei neamului Basarab, prea viteazul
Bărbat cu sceptru ce nu fără spor pe tron se vede...*

Abia pela 1818 pe vremea lui Iancu Văcărescu se revine asupra acestei interpretări greșite.

În „*Oda la peceta țării*“, Văcărescu laudând vitegia Romanilor spune:

BCU Cluj / Central University Library Cluj
*Pajura sfântă ea ș-aici
Ca'n multe provincii
Lesne-a supus pe Daci voinici
Cu dreptul biruinții*

Dar mai târziu:

*• Romanul suflet s'a adus
Singular la moșșire
Știind tot neam ai fi supus
A izbândit el fire*

De aceea are el în stemă un

*Corb ce'n pecete odihnit
A sta se mulțumește,
C'un semn de lege dăruit
În gură-i se păzește . . .
Ah, de-am putea-a dobândi
Și câte-avem pierdute!
Atunci ce duhuri n'ar gândi?*

*Ce guri ar fi mute?
Atunci și acest corb serman
Iar acvilă s'ar face
Și-orce Român ar fi Roman
Mare'n rășboi și pace.*

Ideia lui Văcărescu că păserea din stemă este vultur s'a generalizat în clasa noastră cultă, iar în textele legilor privitoare la stema țării se va menționa totdeauna „vulturul” nu corbul.

Stema Moldovei

Stema tradițională a Moldovei găsită în sigilurile boerești începând din jumătatea veacului al XIV-lea, reprezintă într'un scut un cap de bour cu stea între coarne și însoțit la dreapta de un soare, la stânga de o lună. Această stemă ca cea din Muntenia este alăturată cu niște versuri la adresa domnitorului.

În unele locuri se poate vedea în stema Moldovei în loc de capul de bour privit în față, capul de bour cu gât și privit în profil. Acest fel de stemă s'a folosit mai ales pe hainele domnitorului și sculptată pe porțile cetăților.

Stema Ardealului

Deși Ardealul a fost până în 1526 un voevodat autonom, dependent de Ungaria, iar dela această dată un principat autonom sub suzeranitatea turcească — cum era și Țara-Românească și Moldova — totuși până în veacul al XVII-lea n'a avut o stemă proprie definitiv fixată. Faptul acesta este cu atât mai curios cu cât aici nu numai nobilii mari sau mici, dar și diferitele organizații politice sau religioase aveau stema lor proprie.

Voevozii Ardeleni dinainte de 1526 utilizau pentru actele oficiale stema lor familiară iar din veacul al XVI-lea încep să întrebuințeze și stema Ungariei. Abia spre sfârșitul domniei lui Sigismund Bathory, contemporanul lui Mihai Viteazul, apare în sigilul oficial următoarea stemă care mai târziu a devenit stema proprie a acestui principat. Ea prezintă astfel scut albastru,

având în partea superioară o acvilă neagră ieșind spre dreapta, însoțită de un soare și o lună. În partea inferioară se găseau șapte turnuri.

Steme Unite.

Ideia de unitate a fost foarte veche la Români ceea ce dovedește faptul că găsim stemele unite până când încă nu erau destul de precizate. Prima stemă care cuprindea armele Ardealului, Moldovei și Munteniei a fost cea alui Sigismund Bathory, care credea că poate să uniască sub o singură stemă armele celor trei principate în urma unor tratate de alianță cu Mihai Viteazul și Ștefan Răsvan. Și fiindcă acest principe se căsătorise cu o arhiducesă austriacă, a adăugat și acvila bicefală a Habsburgilor pe pieptul căreia a pus stema sa familiară.

După înlăturarea domniei Fanarioșilor, stema unită încețază de a mai fi întrebuițată până în anul 1859 odată cu unirea Moldovei cu Muntenia sub Cuza Vodă. Fiindcă unirea a fost primită cu mare entuziasm, stema Principatelor-Unite s'a folosit pe toate obiectele cari comportau aceasta și sub formele cele mai diferite. Chiar stemele oficiale variau foarte mult unele dela altele prin felurile deosebite cum erau întocmite. Însă după 1862 când Cuza a reușit să realizeze unirea definitivă a celor două țări prin contopirea lor într'un singur Stat cu un singur guvern și un singur parlament, s'a putut fixa și stema definitivă a celor două principate. Era natural ca cele două principate să-și uniască stemele de oarece fură recunoscute de unile de cătră puterea suzerană Turcia. Noua stemă nu cuprindea nici stema domnitorului nici aspirațiile sale pentru viitor deaceea a fost înlocuită prin următoarea stemă: Scut împărțit în patru; cartierele 1 și 4 prezentau pe albastru o acvilă încoronată, de culoare naturală, ținând în ghiare o spadă și un sceptru. Cartierele 2 și 3 prezentau pe roșu un cap de bour negru cu o stea între coarne; iar la mijloc un mic scut împărțit în roșu, aur și albastru (stema familiei Cuza). Pe scut o coroană princiară, iar doi delfini susțin două insigne legionare romane VIAN și cealaltă XXIV adică data proclamării unirii în Moldova și Muntenia.

Deviza „TOȚI IN UNU“ este pe o eșarfă albastră iar dedesubtul ei atârnă decorația: marea cruce a Stelei României.

Carol I. Una dintre primele griji ale noului Domnitor a fost întocmirea unei noi steme care să corespundă situației ce se crease prin stabilirea dinastiei de Hohenzollern. Au fost prezentate mai multe proiecte pentru stemă, dar nici una n'a fost aprobată de către corpurile legiuitoare. În sfârșit Camera votează proiectul prezentat de M. Kogălniceanu și trece la Senat dar aici s'au găsit mai mulți adversari dar în sfârșit trebuind trimisă stema la Londra pentru noile monede, se trimite stema întocmită de Kogălniceanu. La această stemă este atâta schimbare, că delfinii sunt înlocuiți: la dreapta de o femeie și la stânga de un leu; insignele lipsesc. Deviza: NIHIL SINE DEO; iar pe scutul cel mare un scut mic împărțit în patru: stânga sus și dreapta jos alb; dreapta sus și stânga jos negru; ¹⁾ aceasta este stema familiei de Hohenzollern. La patru ani se modifică iar stema. În scut se introduc leul Olteniei și delfinii Dobrogei; femeia dacă e înlocuită printr'un leu. Jos atârnă cea mai mare decorație de atunci: crucea ordinului Steaua României cu cordon.

Ferdinand I. După moartea regelui Carol I. urmașul său regele Ferdinand I a păstrat vechea stemă până la sfârșitul războiului pentru întregire. În 1919 s'au întocmit mai multe comisii pentru hotărârea noiei steme dar nici una n'a dat rezultatul dorit. În 1920 s'a întocmit o comisie mai mare care să definească noua stemă. Proiectul înaintat comisiei a fost al basarabeanului Paul Gore care a reprezentat sub câte o figură Basarabia, Bucovina și Moldova; Maramureșul, Crișana și Transilvania; Banatul cu Oltenia. Această stemă care o avem și azi se prezintă în modul arătat mai sus.

Bunul Dumnezeu să binecuvinteze patria și regele nostru!

T. M.

¹⁾ Alb și negru încrucișate: ceea ce eraldic se interpretează cam așa „fidel și curat până la moarte“.

Lojele franc-mazonice și România.

De un timp încoace ziarul „Calendarul” duce o luptă aprigă în contra franc-masoneriei, și are un gând: „*demascarea complexă a ei*” cerând stabilirea unui front unic, pentru binele țării și a Românilor. Sunt mulți cu acest gând. Inșă să ne ferim ca nu cumva să facem o dublă exagerare, anume: de-a spune că tot ce e rău în România este efectul cauzei masonice sau că franc-masonii nu se amestecă în chestiunile obștești ale Statului. Intâiu, nu tot ce e rău în țara noastră e rezultatul cauzei masonice, de oare ce sunt mulți cari deși nu sunt franc-masoni fac mult rău țării. Dar nici aceea nu e adevărat că franc-masoneria e o societate numai filantropică, fiindcă a înființat: școli, spitale, institute și a dat ajutoare săracilor, căci numai astfel pot intra în mijlocul poporului, ca apoi să conducă de nas această masă ignorantă și naivă.

Pătrunsă în sânul lor va putea să activeze cu ajutorul acestor naivi, cari nu se vor trezi decât atunci când vor simți desiluzia amară al idealurilor lor neimplinite.

Asfel a pătruns în guvernele țărilor cu scopul ca să devină stăpâna „Corpurilor legiuitoare” ca apoi, punând mâna pe învățământul public, să aibă în mână generația tânără.

Franc-masoneria cu toate că e societate filantropică, atacă familia și proprietatea.

Ea desbină pe părinți, prin desfrâu, ce se întinde ca un păianjen, din ce în ce, peste lume; îi separă prin divorț — și le răpește dreptul natural de a-și educa copii.

Ea scoate pe copii din sânul tutelar al Familiei și îi bagă în „Școli laice” unde sunt îndopați cu Ateism și cu Materialism. În plus, în aceste școli, ea falsifică în primul rând *Istoria națională*. (ceea-ce se întâmplă la noi în momentul de față) — apoi Științele Naturale, prin ipoteze, ca „Generația spontanee”, și „Darwinismul”¹⁾

1) Ce e Franc-Masoneria? de N. C. Paulescu, Buletin Anti-Judeo-Masonic 1930,

Ea confiscă proprietatea familiară, — lăsând pe părinți și pe copii în cea mai cumplită desnădejde în viață, — prin taxele succesoriale sălbatice, — prin biruri extraordinare — și prin exproprieri silite, ce dau dreptul legal uzurarilor de a confisca averi agonisite cu muncă trudnică și cu mari privații. Și pentru ca să ajungă la mai bun scop lucrează cu ajutorul „Societății Națiunilor“ mai bine numită „Anti-Națiunilor“ . . . întrebuițând tot felul de mijloace înșelătoare — și anume: 1)

Sugestii (cari au mari succese în franc-m.) — ilustrațiile (imagini tip Epinal, proiecții fixe ori cinematografice) — jocuri de copii — tablouri de filme nimerite — conferințe, — expoziții, — vizite la muzee de *Istorie*, — serbări și spectacole — manifestări muzicale — corespondență interșcolară, — reviste pentru tineret — medalii sau diplome de corporație internațională.

În plus „Recomandările“ sus numitei societăți mai conțin și metodele următoare de încurajare a legăturilor directe dintre tineri: 2)

- a) Schimbul de copii între familii.
- b) Tabere și colonii de vacanță internaționale pentru copii.
- c) Excursie pe grupe sub supravegherea unor conducători cu idei Francmasonice.
- d) Congrese și reuniri, urmând scopuri potrivite.
- e) Schimburi de elevi între școli din diferite țări.
- f) Cursuri de vacanță . . . etc.

Cetind asemenea năsbătii îți închipuești că te afli în Rusia sovietică — unde statul a monopolizat strict educația tinerețului. Să nu ne lăsăm duși de mână ca orbii — spre același ideal . . . ce dă direct în Paradisul roșu.

Crezul masonic

Franc-masonii au un anumit crez, care nu este nuanțat. Fiindcă ei cred ... în materie, afară de care ei nu cred în nimic, F. M. are drept bază panteismul, care neagă existența lui Dum-

1) Societatea Națiunilor și Țara Românească de N. C. Paulescu.

2) B. A. J. M. Nr 2. 1930.

nezeu . . în „concepție evoluată“ după idealul masonic! — Il intruchipează în Natură, — adică îl reduc la om. ¹⁾ „Expulzând pe Dumnezeu din credință — urând-ul — iau drept program pozitiv distrugerea creștinismului și iau de conducător pe Lucifer, întruchiparea a răsvrătirei împotriva lui Dumnezeu. F. M. lăsându-se conduși de acest conducător, favorizează desfrâul și un șireag de viții care de care mai mășave. ²⁾ Așa putem să vedem că Lojele sau Atelierele superioare sunt satanice.

Inițiații lor superiori profesează chiar un adevărat cult către Lucifer, căruia se închină ca unui Dumnezeu.

Copin Albancelli — fost F. M., de gr. 18-a scrie :

Am putea constata ce e un „Atelier Satanic, — format din bărbați și femei, — e o adevărată școală de desfrâu care întrece tot ce se poate închipui. În ea se săvârșesc chiar și asasinat“ ³⁾

În aceste areopage diavolești se practică Liturgia Neagră, (profanarea ceremoniilor sfinte) cel mai nerușinat sacrilegiu.

Iată „Crezul“ F. M. — redactat de Ovreur Adriano Lemmi, unul dintre șefii supremi ai nefastei Societăți secrete :

Crez în eterna Materie — Mamă și în Om ce e Fiul ei iubit carele din Materie s'a zămislit și s'a născut din Pământ ce-l susține și-l nutrește . . .

Crez în cugetare, duh de viață făcător . . .“

Și acest crez materialist al F. M. a fost rezumat astfel de F. Lucian Victor Meunier, într'o conferință ținută „Tinerimei laice„ : ⁴⁾

„Credem în Omul creator, Stăpânul cerului și al Pământului, — Stăpânul Spațiului, — Stăpânul Viitorului.“

Astfel F. Frapoli, mare Maestru al Marelui Orient al F. M. italiene zice :

„Idea de creator e produsul ignoranței. De aci rezultă A-tot-pu-ternicia unui Dumnezeu personal ipotetic; Tatăl etern sau Dumnezeu Bărbos“!

1) N. C. Paulescu — Ce este F. C. ?

2) Recomand încă odată cetirea cărții lui Paulescu „Cele patru Patimi.“

3) *Copin Albancelli* — *Le Drame maconnique I. pag 295.*

4) Ce este Franc-masoneria ? de C. N. Paulescu.

Deci F. M. neagă existența lui Dumnezeu, viața viitoare care va fi fără de sfârșit și descoperirile supranaturale. Pe când religia creștină este o religie adevărată și care are la bază pe Dumnezeu. Morala creștină, este morala iubirii chiar și față de dușmani și este plină de generozitate și dreptate, — nu admite desfrâul și alte vicii mârșave.

Activitatea masonilor în România.

Activitatea F. M. ca franc-masoni în România, constă în distrugerea lentă a nației Române, înlocuirea ei cu un internaționalism care să fie sub conducerea lor și distrugerea bisericii creștine din România. Acestea putem vedea din cuvintele care le-a adresat Marele Orient Francez, către toate lojile din Franța și Străinătate: („Marele Orient din România“ este sub obediența „Marelui Orient din Franța“ deci și lui se adresează).

„Scopul nostru final este același al lui Voltaire și al revoluției franceze; nimicirea pentru totdeauna a ideii creștine“. Și ce zicea Voltaire? „Religia creștină este o religie infamă, o hidră mârșavă, un monstru care trebuie strivit cu o sută de mâini invizibile . . . „Ecrasez l'infâme“ să zdrobiți, zdrobiți Infamul!!!“

Ori Infamul este Dumnezeu, deci zdrobiți pe Dumnezeu. 1)

Iată deci la ce ne așteptăm dela F. M. noștri. Natural că deocamdată se mulțumesc cu o persecuție savantă și legală contra bisericii noastre naționale. Acțiunea ei sistematică, diabolică, se îndreaptă către tinerimea noastră din România de mâine ca să o descreștineze, pentru a ne da o generație de ateii, antipatrioți, corupți, frivoli și revoluționari. Acestea putem vedea și din mateneurile sau reprezentațiile în timpul Sf. Liturghii chiar în Dumineci și Sărbători, la cinematografe și teatre ? ? ? . . . Și toate sunt îndreptate ca să se desobișnuască tineretul dela ascultarea Sf. Liturghii.

Ar trebui ca și guvernul să cerceteze pericolul acestor reprezentații și să le interzică! — Până atunci să luptăm împotriva ignoranței religioase, mai ales prin propagarea presei creștine și printr'o viață într'adevăr demnă.

N. S.

1) Petrescu B. A. J. M. 1930

PAGINA TINERETULUI ROMÂN.

Intre spiritualism și materialism.

Suntem în pragul unei grele răspântii. Dacă urmărim mer-sul vieții moderne, a prefacerilor istoriei moderne, inevitabil ajungem la concluzia că omenirea, în special Europa bătrână, e pe calea de a da o nouă întorsătură actualei ordine economi-co sociale.

Tensiunea între diverșii factori ai complexului „încurcat” al vieții noastre, este atât de mare, încât scheletul putred al corpului societății nu mai poate rezista forțelor vulcanice, care tind să iasă la suprafață.

Și dintre factorii care contribuiesc la frământările din tim-pul nostru, caracterul cel mai pronunțat l-a luat lupta dintre elementul material și spiritual.

Nota zilei de azi (și dă tocmai această luptă, mai mult sau mai puțin acută, pentru cucerirea hegemoniei materialis-mului sau spiritualismului.

Este o luptă pe moarte și viață, care de-alungul veacu-rilor a alinat pe câmpul de bătaie, pe de-o parte oștirea plină de idealism a celor ce credeau în superioritatea spiritului, iar de altă parte armata stranie a celor copleșiți de dragostea nu-mai față de ceea ce este materie.

Purtătorul de steag al spiri-tualiștilor a fost și este crești-nismul, care condus de principiile celei mai frumoase învăță-turi ale omenirii, de Evanghelia lui Hristos, a pornit pe calea plină de obstacole și resămnări pentru a cuceri victoria spiri-tului

S'au înrolat în rândurile acestor luptători, oameni, care însuflețiți de idealul sfânt au dat tot ce omenirea are mai select.

Eroismul martirilor și al misionarilor dă dovadă de cel mai desăvârșit curaj, iar capodoperile savanților, poezilor și ale artiștilor creștini au rămas neîntrecute până azi.

Cum s'ar explica alifel puterea creatoare al acestor genii,

dacă nu prin influența covârșitoare a creștinismului ce nutrește imaginația, sensibilitatea, mintea și voința lor.

Părea că supremația spiritului asupra materiei este fapt împlinit, că omul, coroana creaturilor, conștiu de schintea divină sădită în sufletul său, va înțelege să trăiască altfel decât animalele, silindu-se a cultiva la superlativ sufletul.

Dar omenirea și a pierdut cumpătul în fața mirajului ce-l oferea, într'o formă atrăgătoare, cultul materiei.

S'au găsit gânditori falși care combinând teoriile cele mai imposibile, se complac a afirma, că totul se reduce în ultima analiză la materie, că nu există nici o putere supremă, divină, creatoare a universului, ci totul provine din materie și după noi nu mai rămâne decât praf și cenușe.

Și s'au găsit mulți, chiar foarte mulți care s'au lăsat ademniți de aceste hipoteze false susținute și propagate mai ales de societăți oculte, și de visele anticreștine care urmăresc instăpânirea unei anarhii, ca apoi ei să poată liniștit pescui în turbure.

Diferitele aspecte sub care apare materialismul a luat în timpul din urmă două forme distincte: capitalismul egoist și anonim al internaționaliștilor și materialismul istoric marxist, care însă au la bază același principiu comun: materialismul.

Și unul și altul jertfesc pe altarul păgân al materialismului, și unul și altul cred numai în realitatea economică, urmând complecta mehanizare a omului.

Creația lor este tipul omului „*homo economicus*” fără suflet, care ca o mașină rece, lucrează după legile artificiale create tot de ei.

Mijloacele de luptă au fost și sunt nemiloase. Au perit generații întregi, și generațiile viitoare vor avea încă mult de suferit în urma campaniei nemiloase al acestor însetați de bani sau dornici de răzbunare.

Rezultatul este clar, ne stă în fața noastră harta Europei și zilnic suntem informați în buletinele medicale ale societății noastre, de starea gravă a marelui bolnav.

Tot ce se întreprinde pentru salvarea lui sunt simple injecții de camforă care prelungesc agonia.

Numai o operație radicală ar putea vindeca meteahna care-l roade.

Haosul este desăvârșit și trebuie să credem și noi ce afirmă dl Veverka într'un articol al său din „*Lumea Nouă*” că: „suntem în pragul unui sfârșit de epocă istorică, de epuizare completă a formelor de viață materialistă, democratică și ne-simbolică. Se întrevede o strădanie enormă de a scăpa viața de sub economicul lumii trecute și de a o interioriza, de a o spiritualiza.

A și sosit timpul suprem să lăpădăm minciunile artificiale, forțate și convenționale ale acestei vieți, să ne strângem forțele pentru lupta de cucerire a adevăratei vieți, — a vieții sufletești.

Să ne întoarcem la vechea viață creștinească și particulară, mai primitivă dar curată, neatinsă de lepra zilelor moderne.

Să ne îndreptăm privirile spre Acelaș, care cu nemărginita-i dragoste pentru noi, a semănat semința iubirii, jertfindu-se pentru a ne mântui.

Să ne întoarcem la umbra crucii Sale, dela care, vai, ne-am îndepărtat așa de mult, căci acolo vom găsi adevărata mângâiere și rostul unei frumoase și fericite vieți.

DR. EMIL BOZAC.

Cronică.

Internă.

Încotro? Până la faimosul proces „Skoda” toată suflarea românească era de acord că dl. *Iuliu Maniu* este un om integru, de o cinste exemplară. Mulți l-au atacat pe chestiuni politice, dar nimeni nu s'a atins de cinstea acestui mare om politic. A trebuit să vină acest nenorocit proces, pentruca oamenii fără conștiință să încerce a-l amesteca și pe acest bărbat de stat în murdăriile așa ziselor șperțuri naționale. Și acestea deduse din unele declarații ale acu-

zăturii *Selețky*. Apărătorii acuzatului însă au afirmat că acele preținse declarații nu sunt autentice ci falsificate. Nedumerirea a pus stăpânire pe toate mințile. Toți se întrebau ce va fi? Ce zice dl. Maniu la acestea? Cine să fi făcut falsul? Unii afirmau că însăși judecătorii militari!

Când lumea anonimă și cinstită — cei cari fac politică sunt obișnuși — se întreba mai chinuitor, iată că dl. Iuliu Maniu adresează o scrisoare Ministerului Apărării naționale, cerând să se facă lumină. Și anume: dacă apărătorii nu pot dovedi falsul, să fie pedepsiți ca și calomniatori, iar dacă falsul este constatat să se pedepsească falsificatorii. Acesta era sensul scrisorii; nimic mai logic. Ministerul a și ordonat o anchetă. Raportul acestei anchete s'a făcut în care se spune că nu este la mijloc niciun fals. Față de acestea se spune că decanul baroului București, *DI. R. Rosseti* a spus că cele afirmate le va dovedi când se va face revizuirea procesului.

Dacă nu s'a comis niciun fals, atunci calomniatorii de ce nu sunt pedepsiți? Ce însemnează acesie mașinațiuni? Cum, își închipuie cineva că astfel se întărește autoritatea? Amarnic se înșală toți aceia cari cred că astfel au mulțumit dreptatea. Neamul nostru este mult mai cu bun simț, decât să fie mulțumit cu astfel de acte. Să sperăm că bunul Dumnezeu se va îndura de noi, și va scoate la iveală adevărul atât de mult batjocurit. — Acesta-i ecoul presei. Noi însă credem ferm în virtuțile nobile ale Dlui *Maniu un mare și adevărat român*.

Presă anumită. O cunoaștem cu toții. Da, aceia din *Sărindar!* Acești scribi au început să-și piardă mințile. Toată ziua numai cu Germania lui Hitler se ocupă. Ba că nemții sunt păgâni, ba că urmăresc să supună toată Europa sub călcâiul lor, ba că săvârșesc atrocități barbare, ba că au de gând să facă o invaziune în Franța prin Elveția, și câte Doamne nu scriu împotriva acestei Germanii. Ce o fi din toate acestea adevărate asta-i altă socoteală, chestiunea e ca propanda lor ostilă să prindă și acesta este pentru ei important. Să zicem că Germania nouă ar fi așa cum o descriu dâșii. Ii întrebăm dar cu Rusia cum stăm? Atrocitățile de acolo, înfometarea populației, Siberia plină de deportații nemulțumiți cu regimul bolșevic, luptă stupidă împotriva religiei creștine ș. a. nu sunt subiecte de revoltă? De ce tace această presă când e vorba de atrocitățile so-

vietice ? Aud ? Cauza este că Rusia este condusă astăzi de oameni de felul celor din Sărindar, pe când în Germania acești fel de oameni sunt . . . conduși !

Această presă trebuie categoric respinsă, căci numai ne otrăvește sufletul creștin. Că aceasta o urmărește, a spus-o unul din neamul lor, într'o gazetă din Cernăuți.

Politice: Politica așa cum se face la noi face impresia că își trăește ultimile zile. În adevăr nu demult s'au întâmplat evenimente politice senzaționale. Un manifest cu tâlc care se zice n'a spus mai mult decât se șoptia — a produs senzație. — Parcă începea lumea să mai înțeleagă câte ceva și se bucura că vor veni vremuri mai bune, mai cinstitute. Și câți nu sunt azi, Doamne, care să dorească cinstea ?

Evenimentele au început să se precipite, excluderi din partidul guvernamental s'au făcut.

Cei nemulțumiți cu actuala conducere național-tărănistă s'au adunat la Sovata, unde s'au declarat categoric, că vor urma politica Dlui Iuliu Maniu. Lumea se întreba tot mai insistent, că după Sovata ce va fi ? Și ce a fost ? Au redactat o moțiune mult mai puțin categorică, la care ziarele spun că Dl. Vaida-Voevod ar fi zicând : că o va traduce . . ? Iar azi zeloșii, sau cum le-ar zice Dl. Zaharie Boilă „sufletişti“, bat în retragere. Unii antidemocrați nu se miră de aceste procedee. Așa-i politica astăzi, cu greu o poți pricepe.

Mai nou tineretul din Cluj a vizitat pe dl. Maniu la Bădăcini și din declarațiile făcute se pare că lucrurile nu s'au terminat. Timpul ne va spune și aceasta. Un lucru este sigur : încurcăturile sunt mari, atmosfera politică foarte tulbure. Să dea Domnul să se trezească conducătorii și să termine cu această politică care numai rău ne aduce.

* * *

Externă.

Sovietice. Comuniștii au cerșit pacte și au primit. Trăim într'o nouă zodie a pactelor, care se spune că de data aceasta vor fi mult mai eficace, căci Rușii au prezentat politicii internaționale o *definiție*, care de acum încolo numai pace va aduce. Anume au definit

agresorul. Acum se știe genul proxim și diferența specifică a monstrului agresor. S'au străduit să le stoarcă un astfel de pact bine definit și Japonezilor.

Aceștia s'au arătat greoi și nu s'a putut încheia pactul. Se pare că Japonezii, practici, vreau să le dovedească, pe teren, ce înseamnă agresor și apoi să încheie pactul.

Ca să fim convinși de sinceritatea Rușilor, ar trebui să vedem încheindu-se acasă la ei un astfel de pact de neagresiune.

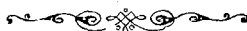
Poporul rus îl cere insistent.

Austria. Ducele a mijlocit între Germania și Austria, ca să termine odată și să liniștească biata Europă, atât de dornică de pace. Toată lumea politică era convinsă că democrația austriacă va fi salvată. Ce a făcut Ducele cum i-a împăcat, destul că în Austria s'a introdus fascismul. Ce fel de fascism, se va vedea încurând. Nu va ieși un hitlerism curat? *Sărindarul* va fi cu noroc, va avea material proaspăt.

Dezarmarea. După eșecul ultimei conferințe mondiale din Londra, iată că s'a adunat și săborul dela Geneva să mai vadă ce-i cu dezarmarea. Japonezii au și făcut introducerea: ostilitățile în contra Chinei au reînceput. Va izbuti aceasta Genevă să treacă odată și în domeniul practic? Trecutul ne dă slabe speranțe. Uu lucru este sigur, acolo se cheltue bani nu glumă.

Concordat cu Rusia. *Herriot* s'a întors din Rusia, *Mussolini* se înțelege cu Sovietele. . . . Unele ziare aduc știrea că se pregătește un concordat între *Vatican* și Rusia. Credem că știrea este din sursă sovietică. Ori Rusia are de gând să se pocăiască?, vorbim de conducători, căci poporul este credincios. Să sperăm că până la sfârșit, vor vedea și acești nebuni că fără Dumnezeu nimic nu este cu putință.

SPECTATOR

Martirii Bihorului

Dr. Ioan Ciordaș și Dr. Nicolae Bolcaș

de Prof. I. TEIUȘAN.

Beiușul, — acest focar vechiu de cultură națională — stă, în preajma desvăririi monumentului martirilor săi. — În noaptea de 3 spre 4 Aprilie a anului 1919, au fost ridicați dela domiciliile lor, Dr. Ioan Ciordaș și Dr. Nicolae Bolcaș și transportați în comuna Lunca—Bihor, unde au fost omorâți în modul cel mai barbar posibil, de către bandele secuiești. Posteritatea a dorit, — ca memoria acestor doi mucenici cari s'au adaus la cei mulți de dinainte, să fie eternizată în bronz. În scopul acesta în piața orașelului nostru s'a ridicat — un frumos monument, care pentru vremuri îndepărtate este chemat, să dea cea mai grăitoare mărturie, a datoriei față de neam.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ceiace s'a făcut, bine s'a făcut, căci ei doi, au fost dintre cei mai buni povățuitori ai rosturilor noastre naționale de aci, dela granița de vest a graiului românesc.

Dr. Ioan Ciordaș bărbat de o cinste desăvârșită, dotat de Dumnezeu cu alese facultăți morale și intelectuale, însuflețit de cel mai curat sentiment național, decenii dearându-l, a fost continuatorul marilor tradiții naționale, precum și omul gata de a ridica drapelul mișcărilor de afirmare a românilor din Țara Bihării! Atitudini, cari l'au ridicat în rândul acelor, cari au prăgălit răspunsul dat la Alba-Iulia în Dec. 1918, dar în aceeaș vreme, i-au atras ura neâmpăcată a asupritorilor de eri, în fața cărora apăra dârz și hotărât, demnitatea și drepturile neamului său!

Dr. Nicolae Bolcaș, avocat din pleiada tinerilor de pe atunci, naționalist inflăcărat și drept ca lumina, adjutant credincios și tovarăș loial ale străduințelor lui *Ciordaș*, așa încât intrase deabinele în falanga chemată să lupte lupta bunului român. A românului, care cu credința în Dumnezeu și în

vlaga neamului său activa cu deviza: „*semper prorsum, nunquam retrorsum*“: „tot înainte și niciodată înapoi“.

Când smeriți și cu cucernice gânduri stăm în preajma monumentului din care se reliefează jertfa lor adusă pe altarul națiunii, — pe o clipă — gândurile noastră zboară departe, și cu mâna streșină la ochii sufletului, privim în zarea îndepărtată, din negura căreia desprindem figuri mari, însuflețite de virtuți alese; tot atâtea exemple strălucite, la lumina cărora și-au urmat drumul în elanul lor, acești doi ai datoriei! Răzbind prin negura trecutului, desprindem figurile istovite de amar și sărăcie ale lui *Horia, Cloșca și Crișan*, a căror chemare la o altă viață, zguduiră Ardealul, iar viersul tulnicelor lor, fu începătura luptelor de emancipare națională. Vedem pe marele *Bărnuțiu*, care în fruntea celor 40 de mii adunați pe *Câmpia Libertății*, cerea drepturi și rostea sentințe, cari ca și fulgerul luminau drumul națiunii române, zguduind din temelii gospodăria mincinoasă a unor stăpâni fără de inimă. Și tot acolo, alături de el, înfrățiți în gânduri și simțiri, pe fericirii întru pomenire, craișnici ai cuvântului dumnezeesc și purtători de cruce: *Arhiepiscopul Lemeni și Șaguna*. Iar în jurul lor mulțimea care tuna cu *Andrei Mureșanu*:

*N'ajunse despotismul cu n'reaga lui orbie,
Al cărui jug de secolî ca vitele'l purtăm,
Acum se ncearcă cruzii în oarba lor trufie,
Să ne răpească limba, dar numai morți o dăm!*

Mergând înainte pe urmele atâtor jertfe, vedem candida înflăcărare și sbuciumatul sfârșit al *Căpitanului*, care-și doarme somnul lin la umbra gorunului din *Tebea*, precum și iubirea gliei strămoșești ai marilor săi *Tribuni*, tot atâtea stele, cari lucesc în negura vieții de sbucium a Ardealului. Elanul de afirmare națională și sabia cu tăiuș de foc a lui *Dr. Ioan Rațiu*, care în fruntea memorandiștilor bătea la porțile *Burgului* din *Viena* cerând dreptate și ca răspuns li-s'au deschis temnițele *Seghedinului*. Și de acolo, până la 1918, atâția ș'atâția povățuitori, cari au scos din camera sufletului lor mare, câte o petrică menită, să mărească zidul, care împrejmuște azi, hotărârea ființei noastre naționale.

Faptele mari, evenimentele cari s'au afirmat a fi puncte de plecare, totdeauna și-au pretins tributul lor, drept pecete, care să eternizeze înfăptuirea. Astfel marele act al întregirii neamului — care mult aștepta dreptatea istoriei — a trebuit să-și aibă jertfele sale. Și nu se putea ca *Beiușul* să nu-și fi dat și el tributul, cu atât mai vârtos, că de un secol și mai bine a fost și este martore a multor și cristaline manifestații de ale conștiinței românești.

Când cu pioase sentimente ne plecăm în fața atâtor jertfe, cu smerenie cerem dela Bunul Dumnezeu lumina minții, ca să vedem drumul îndatoririlor față de Neam și tăria voinței, întru urmarea aceluia drum.

Mărită să fie jertfa Martirilor întregirii noastre naționale și binecuvântați întru toate toți aceia, cari *prin muncă și cinste*, vor răspunde imperativelor neamului nostru.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

In căutarea unor citiri, cari . . . rentează!

Bibliografie: NOUTĂȚI ÎNSEMNATE

În veacul de aur al civilizației franceze orice „honnête homme” sau orice om din societatea bună, studia filosofia clasică, teologia dogmatică și morală și chiar dreptul bisericesc cu cel civil. — Așa că Corneille, Racine, La Bruyère etc. au făcut și ei partea esențială a studiilor unui Bossuet, Fênelon, Massillon și de aceea găsim în operele lor de un clasicism sau de o umanitate așa de desăvârșită, o compoziție clară și o cunoștință adâncită a psihologiei individuale și sociale.

Dacă mirenii n'au de obicei cunoștință practică sau experimentală a omului cum o are un preot, care este în pastorație, totuși dacă se vor indeletnici și ei câte odată cu citirea unor volume întradevăr pe deplin umane, (fie din punct de vedere filosofic și rațional, fie din punct de vedere religios și

teologic,) vor avea și ei o cunoștință mult mai adâncă a omului ca om sau ca ființă religioasă și socială.

Evident că prin aceasta se vor apropia sufletește de Dumnezeu . . . „cel necunoscut“ — „*Nil amatum quin pröecognitum*“.

Ne-am făcut aceste reflexii înaintea producerii intelectuale a literaturii noastre bisericești și ne-am bucura foarte mult ca nu numai clerul dar chiar și mireni noștri culți să se îmbogățească și ei de aceste cunoștințe care odinioară au desăvârșit formația intelectuală celor mai perfecți literați din lume.

Nici vorba de un îndemn la specializare, însă cel puțin la „informație“, da!

Așa vor fi românii noștri „à la page,“ căci literatura religioasă n'a fost nici odată așa de înfloritoare în Apus, mai ales la Paris. Până acolo că chiar editorii indiferenți sau „de afacere“ sunt toți în căutarea unor conducători de colecții religioase. Căci azi sunt acele cari . . . rentează!

Recunoaștem totuși că majoritatea celor recomandate azi sunt mai ales de specialitate.

În legătură cu aceste orientări intelectuale ținem să reamintim următoarele: Avem o „*Introducere în Filosofie*“ a P. Vidoni (Hălăucești), vom avea în curând și acea universal cunoscută a lui *Maritain*. Ne-ar mai lipsi un bun manual de Sociologie (celelalte „durkheim-iene“ sau alte, sunt prea pline cu idei false). Cine ni-l va da, cel puțin o traducere, de pildă a noului volum „*Notions de Sociologie*“ de H. du Passage? (am)

*

Ottocar Prohászka **CONCEPȚIA SUPERIOARĂ A VIETII** — în românește de Păr. Ioan Rinea, mare în 8° 324 pag. Prețul cărții e 125 Lei plus 14 Lei porto — ori ramburs. Se poate comanda la traducător: *Păr. Ioan Rinea*, Hârșeni. Jud. Făgăraș.

Autorul cărții este renumitul episcop Ottocar Prohászka al cărui nume ne este prea bine cunoscut, atât prin predicile sale cât mai ales prin cărțile publicate de dânsul. (Dr. *E. Dăianu*, din Cluj, a tradus câteva din ele)

E de recomandat volumul de față tuturor, dar în mod special intelectualilor, cari vor găsi în el o îndrumare sănătoasă temeinică,

Felicităm pe traducător pentru stilul și limba românească. Vom și da pagini alese din această operă maestră!

Carte de răspândit pretutindena! Mulțumită traducătorului și pentru oportuna introducere: „*Veacul nostru și Ottocar Prohászka*”

D. N. Flueraș. Tratat moral-pastoral **UZUL SACRAMENTE-LOR** mare în 8° de 648 pag. — 230 lei.

Deocamdată ne mărginim la câteva fraze autorizate din „*cuvânt către cititori*”:

... Centrul activității pastorale este administrarea S. S. Taine; vieța sufletească fără uzul acestora nu este cu puțință; drept aceea, toată atențiunea unui bun păstor sufletească trebuie să fie concentrată asupra administrării S. S. Taine, învățând pe credincioși cum trebuie să le primească cu efect, ca adică, prin aceasta să-și asigure mântuirea sufletului. În această grea muncă nici un păstor sufletească nu se poate lipsi de o călăuză . . .

. . . am adunat învățăturile, experiențele și sfaturile teologilor consumați, ale căror învățături sunt adevărate călăuze în calea mântuirii . . .

Am insistat, în special, asupra S. Penitențe, ca și centrul și jinta către care duc activitatea pastorală, adăugând acestui capitol unele îndrumări sumare cu privire la tratarea diferitelor categorii de penitenți; precum și un articol tratând despre modul cum se câștigă indulgențele. Apoi, cât privește Sacramentul Căsătoriei, l-am tratat, — după cât ne-a fost cu puțință într'un capitol restrâns — și din punct de vedere canonic, vrând prin acesta a da păstorului sufletească o călăuză și în împrejurările de multeori destul de grele și încurcate, cu privire la tratarea chestiunilor de căsătorie, urmând dispozițiilor sinoadelor noastre provinciale și practica Bisericii răsăritene. Se poate ca după codificarea dreptului canonic oriental să se producă unele schimbări, cari, însă se vor îndrepta la timpul său. Am adaus la acest capitol despre căsătorie și câteva îndrumări privitoare la uzul căsătoriei, scrise exclusiv cu scopul de a servi de călăuză spre mântuire și nici decum spre osândă.

. . . mulțumită Excelenței Sale Înalt Preasfințitului Domn Episcop *Dr. Valeriu Traian Frențiu*, care cu râvnă-i cunoscută și dragostea-i neșovăelnică pentru întărirea Sf. Biserici și pentru mântuirea sufletelor, a făcut cu puțință publicarea acestei lucrări, îndurându-se cu largă dărnicie a finanța tipărirea ei.

Să dea Dumnezeu ca această jertfă să aducă roade îmbelșugate, spre mântuirea sufletelor . . .

Dr. Vasile Chirvaiu: DREPTUL MATRIMONIAL — vol. III. din tratatul de „Drept bis. comparat”, în 290 pag. pr. 200 lei. —

Cu plăcere vom da loc câtorva aprecieri, referitor la primul volum de drept. Credem și suntem siguri că nici lucrarea de față nu va fi mai puțin apreciată și prețuită. — Se vinde la Socec, Orădea.

I. M. Rașcu — 32 Opere din Literatura Română.

Analize Literare, (Rezumate, Comentarii, Discuții, Aprecieri.)

Activitatea „Societății pentru Studiul Literaturii Române“ a Elevilor din Clasele VI. și VII. ale Liceului „Gh. Șincai“ din București 1932—33.

Pentru caracterizarea valoroasei opere de față dăm esențialul din „Câteva Lămuriri“ autorizate cari constituiesc un fel de introducere a volumului.

„ . . . Scopul acestei alcătuirii școlărești — care nu e ceea ce s'a obișnuit a se numi o „societate de lectură“ — este precis și îngrădit: pregătirea elevilor din ultimele două clase — pentru literatura română — în vederea examenului de bacalaureat. Organizația Societății a fost, așa dar, puțin complicată: un conducător — subsemnatul — și patru secretari, cari scriau pe rând darea de seamă asupra ședințelor . . .

După disertația, rostită totdeauna de un elev, se prezintă autocritica lucrării, iar în urmă, școlarii expuneau observațiile lor. Conducătorul Societății rezuma aceste observații, iar vorbitorul principal își arăta îndreptăcirile, celor ce au formulat obiecții. La sfârșit, profesorul ce prezida „debaterile“ aducea completări, priviri generale și scotea în evidență alte aspecte ale subiectului tratat.

Ceea ce prezentăm aici, în paginile ce urmează nu e decât rezumatul expunerilor și al discuțiilor . . .

Deoarece în programul de bacalaureat, se prevede studiul în întregime al unui autor, ca și douăzeci de opere din alții, după alegere, — ne-am oprit de astă dată asupra lui Alecsandri, pe care am încercat să-l analizăm în toate însemnatele aspecte ale talentului său. În afară de el, ne-au mai atras deocamdată atenția cinci opere din literatura modernă, alte șase din cea mai aproape de noi și două din cea veche. Privit în ansamblu, acest plan va prezenta la timp unitatea lui.

În aceste contribuții ne-am silit, să tragem atenția școlarilor asupra unei părți din operele literare — cam neglijată în învățământul nostru secundar: anume asupra artei scriitorilor, a formei operei lor, a stilului, a limbii și mai ales a frumusețelor unor versuri sau imagini, adesea necunoscute majorității cititorilor și care prezintă, cu toate acestea, efecte muzicale sau chiar de gândire, superioare aceluia mereu repetate și banalizate de o admirație generală „necritică“.

Din ultimul capitol „*Incheierea Activității*“ notăm următoarele :
„ . . . Și tot astfel dacă închid, văd mâna mea mai mică decât cu
amândoi „spunea Sărmanul Dionia. — Elevii văd școala altfel decât ar tre-
bură văzută, pentru că . . . nu vor să o vadă cu amândoi ochii, cu ochii înțe-

legerii depline, ce-ți arată, în întâiul rând, scôpurile de înaltă cultură sufletească, prietenos călăuzitoare spre limanuri de lumină. Ca să iubim școala, nu trebuie s'o privim parțial, prin prizma interesului pentru notă sau al oricărui alt sens practic. Așa cum generații întregi de școlari înțeleg să se comporte, din acest punct de vedere — nu e de mirare că aproape niciunul din elevii de astăzi nu mai știe să o iubească.

„De-aș avea trei ochi aș vedea o și mai mare” . . . Nu e nevoie — încă odată — decât de ochii sufletului, larg și înțelegător deschiși. Căci despre înaltele sensuri ce reprezintă școala nu se poate spune, de sigur, că „ele sunt numai în sufletul nostru”, cum credea eroul pomenit, despre timp și spațiu. Aceste sensuri sunt cele mai concrete realități. „Galere albe” „penitenciare” sau alte calificative puțin grațioase, care se aplică de multe ori Instituțiilor de cultură, liceelor în special, sunt locuri comune, puse în circulație de finetă ce n'au iubit nici când sforțarea sănătoasă și roditoare, fără de care nu se poate atinge nicio înălțime. În viața sufletului nu sunt ascensoare sau funiculare comode, pentru a ne ajuta să urcăm fără cheltuială de energie.

Se cere, deci, o radicală schimbare de concepție în mentalitatea tinerilor, pentru-ca școala, ce le-a adăpostit atâția ani copilăria și adolescența să fie înțeleasă . . .

. . . dacă, înainte de toate, școlarii ar pune sufletul în munca lor, ei ar trece prin instituțiile ce frecventează, imunizați poate contra oricărui atingeri sufletești nerodnice.

Greșeala este și când se creează antagonismul ce domnește între sport și carte, așa cum se creează adesea, de către interesați, nepotrivirea — numai aparentă — dintre credință și știință. Tinerii noștri de azi cred că numai prin sport își vor alimenta toate cerințele ființei lor și vor să întemeieze o nouă Spartă, bazată exclusiv pe puterea mușchilor. Dacă făcând aceasta, desprețuesc cartea, sunt pe un teren fals și extrem de alunecos. O fi el viață — sportul, cu toate dinamicele lui aspecte, dar cartea e viață selectată, e viață triplă: aceea a eroilor, aceea trăită de autor la fiecare pagină creată și aceea a cefititorului, care vibrează la toate durerile și bucuriile personajilor ocazional cunoscute. A o neglija înseamnă să nimicești existenței tale, elanuri vii . . .

Alte Noutăți primite la Redacție:

DE LA IAȘI:

Cântați, cu inimă curată! Culegere de cântece distractive și religioase — Cât de iute îmbătrânește tineretul nostru! Da, să cânte cântări frumoase și dislinse: patriotice, ostășești, populare și religioase de tot felul! . . — 192 pag. numai 15 lei (cartonată resistent)

Viețile sfinților pe Februarie — 15 lei (excelent)

Ce este, ce cere, ce dă Prea Sf. Inima a lui Isus? -- 10 lei.

DE LA BIXAD:

A. P. — **Rugăciunea Rozarului:** 5 lei.

Isvorul Vieții: Carte de rugăcinii 159 pag. (cartonată) numai 10 lei.

Glasul Inimii: (pentru cei mici) 3 lei.

Catechismul primei cuminecări de Card. P. Gaspari tradus de Dr. N. Brînzeu — 5 lei.

DE LA LUGOJ:

Calderon de la Barca. **Anul Sfânt** la Roma (trad. Dr. Z. Matolai) pretul 16 lei. Lugoj și Timișoara.

DE LA BLAJ:

Șematismul Arhid. de Alba-Iulia și Făgăraș — Blaj — 277 pag. 250 lei — Oglinda fidelă a Arhidiecesei române unite, cu multe statistice prețioase (cele mai recente)

DE LA SĂBĂOANI:

Colecție de cântece bisericești în a 7-a ediție (semn mângâitor) pe hârtie bună: broșată 10 lei, legată 20 lei.

Introducere în Filosofie: Păr. Vidoni. Cluj

Viața Sf. Anton de Padua — numai 20 lei.

Călăuza creștinului (o carte de rugăcini completă cu 30 de meditații alese) 50 lei.

— **Aniversarea cea mai vrednică de comemorat:** de prof. I. Frolo — București, Agru 1933. — Ne lămurește ce este anul sfânt jubilar, ce binefaceri se comemoarează și cum trebuie comemorate.

— A apărut Nr 5 al inter. reviste **Gând Românesc. (Cluj)**

Aviz

Rugăm încă pe cei întârziați să-și plătească abonamentul și să ne facă binevoitoare propagandă!

O absență de aproape trei luni — de altfel folositoare viitorului revistei — a redactorului și secretarului „Observatorului” a întârziat și micșorat sensibil N-rul de față, însă revista va avea ocazie să se revanșeze în viitor față de abonații săi binevoitori.

„DOINA” tip. și librărie S. p. A. BEIUȘ

Redactor responsabil: Ioan Teiușan.